

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Divadelní představení pro mateřské školy v podání
studentek Pedagogické fakulty

Vypracovala: Lenka Klufová

Vedoucí práce: Mgr. Dita Podhrázká

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 20. března 2019

.....
Lenka Klufová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce Mgr. Ditě Podhrázké za odborné vedení. Díky její původní myšlence, která se pro mne stala významným zdrojem inspirace, mohla být tato práce vytvořena. Její cenné rady mi velice pomohly zpracovat toto téma a orientovat se v dané problematice. Její pomoc byla pro mne nesmírně přínosná. Dále bych ráda poděkovala studentkám Anetě Kindermannové, Lence Lukášové, Evě Pátkové a svému příteli Bc. Janu Burešovi za pomoc při realizaci divadelního představení. Další mé poděkování je směřováno ke všem respondentkám, které se zúčastnily rozhovorů a k vedením mateřských škol, která mi umožnila sehrát pohádku v jejich prostorách.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje divadelnímu představení pro mateřské školy, které je realizováno studentkami Pedagogické fakulty. Popisuje problematiku pohádky, její vývoj, základní dělení a vliv na dítě. Společně s tím se věnuje dramatické výchově v mateřských školách, jejím cílům, principům a metodám. Ke splnění všech cílů bylo vytvořeno divadelní představení, které bylo sehráno v mateřských školách a následně pomocí metody experimentu, situačního pozorování a rozhovoru s pedagogy byla získána data potřebná pro výzkum. Výsledná data posloužila k určení vhodnosti amatérského divadla a ke srovnání s profesionálním divadlem. Hlavním zjištěním je, že amatérské divadelní představení je vhodné spíše pro děti, které se nacházejí ve věku pěti a šesti let a ve srovnání s profesionálním divadlem nejsou dostatečně propracovány mimické a gestikulační projevy herců. Výsledky této práce jsou prospěšné pro studenty předškolní pedagogiky a také pro učitelky v mateřských školách, protože práce podává doporučení na zlepšení v různých oblastech dramatické výchovy, na které by měl být kladen důraz při realizaci před dětmi v předškolním věku.

Klíčová slova:

Pohádka, dramatická výchova, představení, mateřská škola, předškolní věk, dítě

Abstract

This bachelor thesis is devoted to theatre performances for kindergartens, which is realized by students of Faculty of Education. The thesis describes the issues of fairy tale, its development, the fundamental division and its influence on children. Together it is devoted to the dramatic education in kindergartens, its aims, principles and methods. To meet all goals, it was created the theatrical that was played in kindergartens and then using the method of experiment, situational observation and interview with educators more data for research were obtained. The resulting data served to determine the suitability of amateur theatre and to compare with professional theatre. The main finding is that amateur theatrical is better for children aged five and six years and in comparison, to professional theatre there are not enough sophisticated mimics and gesticulating speeches by actors. The results of this thesis are beneficial for pre-school pedagogy students and for nursery teachers, because the thesis gives recommendations for improvements in various areas of drama education that should be emphasized on implementation in front of children in preschool age.

Keywords:

Fairy tale, dramatic education, performance, kindergarten, preschool age, child

OBSAH

Úvod.....	7
1 Pohádka v mateřské škole.....	10
1.1 Vznik pohádky	10
1.2 Charakteristika pohádky	10
1.3 Znaky pohádky	11
1.4 Funkce pohádky	13
1.4.1 Pohádkové postavy.....	14
1.5 Druhy pohádek.....	15
1.5.1 Pohádka lidová.....	15
1.5.2 Pohádka autorská	15
1.5.3 Moderní umělé pohádky	17
1.5.4 Dělení lidových pohádek podle obsahu.....	17
2 Význam literatury pro rozvoj osobnosti dítěte	20
2.1 Význam pohádky pro dítě předškolního věku	20
2.2 Vliv pohádky na dítě.....	20
3 Dramatická výchova v MŠ	22
3.1 Definice dramatické výchovy	22
3.2 Cíle dramatické výchovy.....	23
3.3 Principy dramatické výchovy.....	24
3.3.1 Princip aktivity, prožitku a zkušenosti	25
3.3.2 Princip tvořivosti a fikce.....	26
3.3.3 Princip partnerství	27
3.3.4 Princip objevů, zkoumání, experimentace a improvizace	27
3.3.5 Princip psychosomatické jednoty a empatie	28

3.4	Metody dramatické výchovy v MŠ.....	30
3.4.1	Asociační kruh.....	30
3.4.2	Práce s rekvizitou.....	31
3.4.3	Narativní pantomima.....	31
3.4.4	Diskuze.....	31
3.4.5	Hra v roli.....	32
3.4.6	Improvizace.....	33
3.4.7	Štronzo.....	33
3.4.8	Horká židle.....	34
4	Výzkum.....	35
4.1	Cíle výzkumu.....	35
4.2	Metody výzkumu.....	35
4.3	Výzkumný problém.....	37
4.4	Výzkumné otázky.....	37
4.5	Výzkumný soubor.....	38
4.6	Prezentování výsledků.....	38
5	Diskuze.....	55
	Závěr.....	60
	Seznam použitých zdrojů.....	62
	Seznam tabulek.....	65
	Seznam příloh.....	66

ÚVOD

Téma mé bakalářské práce je divadelní představení pro mateřské školy v podání studentek Pedagogické fakulty. Cílem této práce je vytvořit divadelní představení a poté ho sehrát se studentkami v mateřských školách. Zabývám se tím, jaký vliv má na děti předškolního věku. Posuzuji, jak děti na něj reagují a jak se může odrážet v jejich postojích a chování. Stejnou měrou se zajímám i o pedagogy působící v mateřských školách a provádím analýzu jejich názorů a zpětné vazby na prezentované divadlo. Stěžejní otázka, která se zaměřuje na samotnou podstatu mého představení, zní následovně. Je divadelní představení v podání studentek srovnatelné s profesionálním? Pokud se tato hypotéza potvrdí, tak následně uvedu důvody, proč pedagogové sdílejí tento názor. Stejně tak i uvedu důvody, pokud si budou pedagogové myslet, že mé představení není srovnatelné s profesionálním. Zajímám se o tuto problematiku z toho důvodu, protože se domnívám, že existují i taková profesionální divadla, která nesplňují základní požadavky na to, co by měla dětem předškolního věku nabízet.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou hlavních částí. První teoretická část obsahuje tři kapitoly, které se dále dělí do několika podkapitol. První kapitola má název Pohádka v mateřské škole. V jednotlivých podkapitolách jsou uvedeny informace o charakteristice pohádky a jejím vývoji. Další podkapitoly se zabývají jejími znaky, funkcemi a v neposlední řadě dělením pohádek. Druhá kapitola navazuje na předchozí kapitolu a zabývá se významem literatury pro rozvoj osobnosti dítěte a vlivem pohádky na dítě. Třetí kapitola se zaměřuje na současný stav poznatků o dramatické výchově. Nejenže zde uvádím samotnou definici dramatické výchovy, ale v následujících podkapitolách také zmiňuji její základní cíle, principy a metody. Praktická část začíná čtvrtou kapitolou, pod níž se ukrývá samotný výzkum. První podkapitola pojednává o cílech a metodách mé práce. V další podkapitole uvádím výzkumné otázky a ve třetí podkapitole výzkumný soubor, kterému byly tyto otázky pokládány a také soubor, pro něž bylo divadelní představení realizováno. Ve čtvrté podkapitole uvádím výsledky mého výzkumu. Na to navazuje pátá kapitola s názvem Diskuze, v níž se zabývám odpověďmi na mé otázky a výsledkům přiřazuji význam, přičemž svá zjištění porovnávám s odbornou literaturou. Poslední je závěr, v němž uvádím doporučení pro zlepšení aktuálního stavu.

Významným zdrojem informací, ze kterého jsem čerpala při vypracování této práce, byla kniha *Metody dramatické výchovy* (Svobodová a Švejnová, 2012), která je velmi komplexní a nezaměřuje se pouze na samotnou podstatu dramatické výchovy, ale také na její vliv vůči dítěti. Stejně tak byly nezbytným zdrojem informací knihy od autorky Evy Machkové, jako jsou *Drama a dramatická výchova* (Machková, 1993) nebo *Volba literární látky pro dramatickou výchovu* (Machková, 2012). Autorka Soňa Košťátková má také velmi zajímavé knihy, které mi velmi pomohly s tvorbou bakalářské práce. Tyto knihy se nazývají *Vybrané kapitoly z dramatické výchovy* (Košťátková, 1998) a *Dítě a mateřská škola: Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet* (Košťátková, 2014). Dalšími inspirujícími knihami byly *Hrajeme si s pohádkami* (Ulrychová, Gregorová a Švejnová, 2000), *Česká autorská pohádka* (Vařejková, 1998) nebo *Za tajemstvím pohádek: Proč a jak je číst v dnešní době* (Bettelheim, 2000).

Dramatická výchova je pojem, se kterým se mohl setkat každý člověk v průběhu svého života. Na základních školách a gymnáziích je mnohdy vyučována jako volitelný předmět. Často se však za tímto předmětem skrývá pouhé nacvičení divadelního vystoupení žáky, aniž by si oni samotní odnesli alespoň minimální dovednosti a zkušenosti. Díky poznatkům, které jsem získala ze studia odborné literatury, jsem usoudila, že autoři považují dramatickou výchovu za systém nebo určitý směr vzdělávání. Také se autoři shodují v tom, že v současnosti jí není věnována dostatečná pozornost v oblasti výuky. Vzdělávací systém by se měl zaměřit na vytvoření koncepce dramatické výchovy a také na vysokoškolskou přípravu pedagogů. Dramatickou výchovu považují za důležitou součást vzdělávacího procesu převážně z toho důvodu, že díky ní se osoby učí přímým prožitkem a svým vlastním jednáním. Nabývají zkušeností, které využijí ve svém budoucím životě, a díky tomu budou schopni řešit problémy nejen svým intelektem, ale také pomocí intuice a svých emocí.

Pohádka má i v dnešním přemedializovaném světě mnoho příznivců. Je důležitým prvkem utváření hodnotového žebříčku dítěte a učí ho rozlišovat dobro od zla. Díky pohádkám získává zkušenosti a dovednosti, pomocí nichž přistupuje k řešení problémů. Pohádky jsou terapeutickým prostředkem, který vnáší do dětského života řád a skrze ně může dítě alespoň na chvíli uvěřit, že dobro vždy zvítězí a zlo bude po zásluze potrestáno. Díky pohádkovým hrdinům může dítě pochopit, že není na světě

osamoceno a není jedinou bytostí, která má ve svém nitru žal a bolest. Díky pohádkám se děti učí milovat a odpouštět. Zloba, nenávisť, sobectví a zrada jsou vlastnosti, které v pohádce nevedou k uznání, úctě a lásce. Pouze láska, která je dáována a opětována, je ta, která je zdrojem dobra. A právě tato láska má místo v srdíčkách dětí, stejně jako má své místo v jejich srdíčkách pohádka.

1 POHÁDKA V MATEŘSKÉ ŠKOLE

1.1 Vznik pohádky

Počátky vzniku pohádky sahají již do dávných dob před naším letopočtem. Už v pravěku si lidé předávali zážitky ze svých každodenních životů především za pomoci zvuků a primitivních jednoslovných sdělení (Doláková, 2015, s. 9).

Mezi lidmi bylo zvykem, že starší lidé měli milou povinnost vyprávět pohádky těm mladším, a to především dětem. Tímto způsobem se pohádky předávaly z generace na generaci (Streit, 1992, s. 20).

„Ústní tradice se rozvíjela zároveň s vývojem jazyka; vyprávění se stalo součástí každodenního života, prostředkem společenské zábavy, zdrojem vědomostí, znalostí a kulturního povědomí“ (Doláková, 2015, s. 9).

1.2 Charakteristika pohádky

Do života dětí pohádky neodmyslitelně patří. Málokdo z nás si bez nich dokáže dětství představit. V každé kultuře na celém světě se dnes dětem vyprávějí fiktivní příběhy, které se ve skutečnosti nestaly. Hlavní hrdinové bývají většinou tvorové a bytosti, které prozatím nebyli žádnými přírodovědci zaznamenáni. V těchto příbězích se obvykle dějí věci nadpřirozené až neuvěřitelné, které se neshodují s fyzikálními zákony (Černoušek, 1990, s. 12).

„Překvapivě mnoho lidí má sklon se dívat na pohádky spatra s takovým tím dospěle shovívavým pohledem. Jako by říkali: no ano, pohádky, ty jsou dobré tak akorát pro malé děti. Tak jim tam něco ve školce přečtete, ať máme doma svatý klid. Pokud si ale dáme trochu času a na pohádky se podíváme podrobněji, zjistíme, že jsou hodně důležitou součástí dětství a přispívají podstatným způsobem ke zdravému psychickému vývoji dítěte. Dokonce o nich můžeme říct, že jsou nenahraditelné“ (Herman, 2014, s. 159).

„Pohádka není pravda ani lež. Pohádka je fantastický příběh, jehož fabule (souhrn popsaných událostí) je ověřena generacemi posluchačů a později čtenářů i diváků. Opakovanou interpretací se příběh ustálil v optimální podobě, která obvykle

nepostrádá napětí a v níž nacházíme jistotu, že nakonec i přes mnohé útrapy a nástrahy dobro zvítězí nad zlem, dobré skutky budou po zásluze odměněny a zlé potrestány, stejně jako dobrý člověk dosáhne štěstí a zlý upadne do záhuby, pokud mu není dána možnost nápravy, což obvykle není (nebo k tomu došlo autorským zásahem v pozdějším uměleckém zpracování pohádky)” (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 107).

1.3 Znaky pohádky

Hlavními znaky pohádek jsou statečnost a vytrvalost. Dobré povahy jsou zde odměňovány zpravidla sňatkem s krásnou princeznou, popřípadě krásným princem. Na druhé straně povahy zlé jsou obvykle po zásluze tvrdě potrestány. Nezastupitelnou roli pohádek, ale i dětského světa hraje tajemství, které bývá v pohádkách zprostředkováno pomocí čar a kouzel (Matějček, 2005, s. 156).

Pohádky se ve většině případů věnují tématům, která mají ve své hlubší podstatě vždy něco společného. Důležitým znakem pohádek je skutečnost, že ve většině případů mohou mít společné téma. Mohou se v nich objevovat společné stavy světa a v neposlední řadě se v nich nachází společná symbolika. Nebudeme-li brát v potaz místo nebo čas, neboli kde nebo kdy se odehrává děj pohádkových příběhů, vždy se objevují stejné skutečnosti nebo lidské obavy. Tyto stavy vycházejí z nitra každého člověka, přičemž stejně jako v pohádkách, tak i ve skutečném světě hledáme odpovědi na otázky bytí (Bacus, 2004, s. 25).

Aby si dítě dokázalo z pohádky odnést co nejvíce informací a zkušeností do svého života, musí se v ní objevovat i tzv. tabu témata, o kterých se při běžných činnostech v mateřské škole ale ani v rodinách příliš nedozví. Ve většině případů jsou pohádky jediným prostředkem, skrze něž se dítě dozvídá o smrti, nemocech anebo stáří. Díky pohádkám se dítě setkává s vlastnostmi, které do té doby nedokázalo pojmenovat, ačkoliv je již ve svém životě zažilo. Těmito vlastnostmi mohou být zloba, nenávist nebo žárlivost. Prostřednictvím tohoto zážitku dítě pochopí, že se může s těmito vlastnostmi nebo skutečnostmi setkat v průběhu života i ono. Dítě pochopí, že i přes všechny životní zkoušky, kterými si projde, tak jimi dokáže na závěr úspěšně projít (Bacus, 2004, s. 24).

Jak ve své knize zmínil Marek Herman: „*Jedno z nejdůležitějších poselství pohádky je: to, čím se trápíš, a to, co řešíš, je normální a podobně to mají i ostatní. Neboj se, vydrž a zvládneš to*“ (Herman, 2014, s. 177).

Dalším znakem pohádek jsou také ustálená spojení, která se objevují v jejím průběhu. Úvod pohádek nejčastěji začíná slovy: Byl jednou jeden anebo Za devatero horami a řekami. Nedílnou součástí pohádek jsou také magická čísla, která se v pohádkách uplatňují. Mohou to být čísla tři, sedm nebo právě devět. Hrdinové mají za úkol splnit tři úkoly, pocházejí ze tří sourozenců nebo princové bojují se sedmihlavými draky. Tyto motivy jsou častokrát opakovány, protože dítě si je dobře zapamatuje. Mezi závěrečnými spojeními se objevují věty jako zazvonil zvonec a pohádky je konec anebo, a tak žili šťastně a pokud nezemřeli, tak tam žijí dodnes. S tím se pojí i postavy nebo bytosti, které se objevují v pohádkách. Nejčastěji jsou jimi princezny, princové, královny, králové, obyčejné děvečky, sedláci anebo víly, draci, čarodějnice, černokněžníci, čerti a andělé (Křivánek a Kupcová, 1994, s. 88).

V pohádkách jsou mnohdy zmiňována nebezpečí v podobě lidského provinění, po kterém následuje vyhnání z ráje. Pohádkové postavy se často potýkají s nepříjemnými situacemi: Jsou uvězněni, zkamení, zbloudí anebo jsou zakleti. Mnohdy se může zdát, že zlo a temnota zvítězily. V tuto chvíli nastává moment překvapení a přicházejí tóny vysvobození: nalezení pomoci, políbení princem apod. Dobro vždy musí zvítězit nad zlem. Jak už jsem zmínila, tento sled obrazů pohádek je velmi potřebný pro dětskou fantazii. Dítě získá morální podnět pro nelehké životní zkušenosti (Streit, 1992, s. 25).

Pro dítě předškolního věku jsou pohádky velice oblíbené. Jedním z hlavních důvodů je skutečnost, že pohádky nepostrádají dynamičnost neboli rychlý spád. Dalším důvodem, proč dítě pohádce rozumí, je, že pohádka se neodehrává v určitém čase ani na určitém místě. Dítě si proto může představit pohádkový svět svými očima. Je mu podána pouze obecná představa typu za devatero horami, kdysi dávno pradávno apod., avšak nikdy není čas ani místo příběhu určené konkrétně. Důležitým prvkem v pohádkách je pro děti také tzv. animismus a antropomorfismus – ožívání neživých předmětů a přírody, přenášení lidských vlastností na předměty. Právě z výše zmíněných důvodů jsou pohádky dětem tolik blízké (Richter, 2004, s. 94).

1.4 Funkce pohádky

„Základní funkcí pohádek je vnést smysl a řád do dětem původně nesrozumitelného, skoro chaotického světa, do světa, jemuž děti, obzvláště v době předškolní, nemohou plně porozumět“ (Černoušek, 1990, s. 7).

V publikaci Proč děti potřebují pohádky autor poukazuje na odlišný život dětí vesnických a dětí, které žijí ve městě. Domnívá se, že městské děti jsou z hlediska technizace v horší pozici, neboť u nich takřka dřímá fantazie, která vytváří člověku vnitřní obrazný život. Je přesvědčen, že kvalitní pohádky ožívují duševní svět fantazie ve věku mezi čtvrtým až osmým rokem. Díky této funkci lze u dítěte rozvíjet fantazii i přes nedostatek impulzů k rozvoji z okolí (Streit, 1992, s. 9).

V životě dítěte předškolního věku se často stává, že si s dospělým vzájemně neporozumí. Z tohoto důvodu mají jak rodiče, tak i učitelé mateřských škol k dispozici pohádku, která dítěti napomáhá vysvětlit danou problematiku takovým způsobem, který pro něj bude přijatelnější (Černoušek, 1990, s. 185).

Pohádka jako taková pomáhá vnést dítěti do života určitý smysl, který mu bude nápomocen k porozumění si ve složitém světě. Dítěti je umožněno vytvořit si ve svém životě určitý řád za pomoci nápadů ukrytých v pohádce. Můžeme zde hovořit například o morální výchově, která malému posluchači nenásilně sděluje, jaké výhody morální jednání má (Bettelheim, 2000, s. 9).

V knize Pohádka a divadlo je vyjmenováno dvanáct základních funkcí pohádky. První funkcí je Rozpoznání hodnot. Touto funkcí je myšleno rozlišovat dobré a zlé vlastnosti postav. Druhá funkce pohádky je Mravní výchova a naplnění. Tato funkce navazuje na předchozí a vyznačuje se tím, že dobro je vždy odměněno a zlo je potrestáno. Další funkce je Zábavnost. Pro děti je tato funkce nejdůležitější, protože díky zábavnosti je pohádka jedním z prvních estetických prožitků. Čtvrtou funkcí je Vytvoření a upevnění ideálů. Protože pohádka dítěti nic nevnučuje, ani nevysvětluje, tak se zde nachází prostor pro samostatné porozumění problému. Pátá funkce je Citové prožívání a šestá funkce je Rozvoj jazyka.

Jako sedmá funkce pohádky je označována Psychoterapeutická funkce. Skrze pohádky mohou děti poznávat obavy, strach, úzkost anebo naopak dodávají optimistickou

perspektivu či posilují víru, že vše nakonec dobře dopadne. Osmou funkcí je Metaforické vyjadřování, které se zabývá vyjadřováním se za pomoci obrazotvornosti. Další funkcí je Rozvoj inteligence, poznávacích schopností a myšlení. Desátou funkcí je Podpora sociálního citění. Projevuje se podporou solidarity vůči slabším jedincům. Jedenáctá funkce je Rozvoj představivosti a fantazie. Poslední funkcí pohádky je Estetický prožitek (Richter, 2004, s. 94).

Všechny funkce pohádky bych si dovolila shrnout slovy Marka Hermana: „*O pohádkách lze bez přehánění tvrdit, že je to jedna z cest, které významným způsobem napomáhají dětem s jejich nejtěžším úkolem, a to je nalézat smysl života*“ (Herman, 2014, s. 177).

1.4.1 Pohádkové postavy

Neopomenutelnou funkcí pohádky je poselství ve vyskytujících se postavách, díky nimž se dítě učí a získává vzor. U bytostí vyskytujících se v pohádkách můžeme pozorovat základní rozdělení na kladné a záporné postavy. Kladnými postavami se rozumí ochránci či pomocníci bezmocných, zatímco za zápornými postavami se skrývají škůdci.

Postavy však lze dělit i dle jejich typických znaků a projevů. Nejčastěji se jedná o nadpřirozené postavy. Jako příklad mohu uvést ježibabu, čerta, sudičky nebo jezinky. Velmi často nacházíme také antropomorfizované postavy. Těmito postavami jsou myšlena zvířata nebo přírodní jevy jako zlatá rybka, měsíčník či krkavci. Do antropomorfizovaných spadají i abstraktní postavy typu štěstí a smrt. Dále existují groteskně zkrácené postavy jako trpaslík a obr. V pohádkách se objevují i plošné postavy, u nichž se nevyskytují psychologické projevy. Jedním příkladem za všechny je maminka, která posílá Karkulku do lesa i přesto, že ví o vlkovi. Postavy, které jsou pojmenovány dle svých elementárních znaků, jsou postavy typizované, například Dlouhý, Široký, Bystrozraký nebo Šípková Růženka (Mocná a Peterka, 2004, s. 473).

Bettelheim uvádí, že taková pohádka, ve které by se neobjevovaly základní pohádkové postavy představující dobro a zlo, by nemohla být pohádkou (Bettelheim, 2000, s. 17).

1.5 Druhy pohádek

V dnešní době nás obklopuje nesčetné množství pohádek, které mohou být v různých podobách různého charakteru. Tyto pohádky se mohou lišit například svým vznikem. Pohádka mohla vzniknout buď pomocí šíření příběhů mezi lidmi, a tudíž je její autor neznámý, anebo ji naopak vytvořil člověk, jehož jméno známe.

Mnoho druhů pohádek lze rozlišit i z pohledu jejich tematiky. Výběr je zde opravdu široký, takže si vybere kdokoliv, ať už se jedná o učitele MŠ, rodiče nebo samotné děti. Další odlišností pohádek je způsob jejich zprostředkování, které může být formou vyprávění, čtení, ale také vyobrazením děje pohádky pomocí digitálních technologií. Pohádky se dají dělit ještě vícero možnými způsoby, avšak já v této kapitole uvedu jen některé z nich (Doláková, 2015, s. 12).

1.5.1 Pohádka lidová

Lidové neboli klasické pohádky jsou celosvětově známé a objevují se v různých kulturách. Děti dobře znají dějovou linii a také zápletku, a díky tomu se dokáží v textu snadno orientovat. Nevýhodou může být to, že pohádky jsou dlouhé a někdy obsahují takovou slovní zásobu, kterou děti dosud nezvládly. Může se jednat o tzv. archaismy, neboli zastaralé výrazy, které se již běžně nepoužívají. Příkladem takových pohádek jsou Šípková Růženka či Popelka (Doláková, 2015, s. 12).

Jde o druh pohádky literární, která vznikla na základě poslechu. Objevují se v nich nejrůznější tradice a lidové motivy. Typickým znakem lidové pohádky je prolínání fantazie s realitou (Gebhartová, 1989, s. 21).

1.5.2 Pohádka autorská

Autorská pohádka, známá také pod názvem umělá či moderní, je vývojově mladší formou než pohádka lidová. Právě z tohoto důvodu autorská pohádka předpokládá znalost pohádek lidových a jejich principů, neboť právě z nich pro svůj vznik čerpá. Umělá pohádka je zcela subjektivní a objevují se v ní reálné prvky. Na rozdíl od pohádky lidové je směřována spíše k dětskému čtenáři (Mocná a Peterka, 2004, s. 473).

Vznik autorské pohádky nelze přesně stanovit, avšak je známo, že se tento žánr začal objevovat v souvislosti se zvýšeným zájmem o folklor. Společné rysy jako jsou nešťastná láska, tragický konec hlavního hrdiny a také exotické prostředí, nám mohou napovědět, že právě autorská pohádka má hodně blízko k romantismu. Zobrazovanými tématy v tomto žánru byly mimo jiné také společenské problémy, konkrétně problémy 19. století. Autoři do pohádek přenášeli vlastenectví spolu se vztahem vlastním, a to jak ve smyslu pozitivním, tak i negativním (Vařejková, 1998, s. 6).

Podle Svobodové a Švejdové nejsou pro děti vhodné pohádky, ve kterých jsou vlastnosti postav obráceny naruby. To znamená, že čerti jsou zobrazováni jako hodní, vodníci hloupí, princezny jsou mazané atd. Tyto pohádky mohou být dětem předčítány nejlépe až tehdy, kdy budou mít ukotveny skutečné významy pohádek. Autorky o tomto problému pojednávají následovně: „*V těchto pohádkách se stává, že se autor uchyluje k líbivé komické poloze některých kouzelných postav (nejčastěji to odnášejí právě čerti a vodníci, které zbavuje symboliky přírodních sil a vytváří z nich přihloupilé, snadno ošálitelné komicky vystupující chlapíky (viz Čert a vodník v Princezně ze mlejna).*“ Takto pojaté pohádky mohou být z diváckého hlediska velice úspěšné, avšak nepřinášejí dítěti žádnou jistotu. (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 110).

Autorská pohádka se v dnešní době stává velice oblíbenou dětmi a učitelkami mateřských škol. Je to zřejmě tím, že tyto příběhy jsou dobově aktuální. Bohužel se nedá tvrdit, že každá pohádka přináší dítěti potřebné literární kvality. Některé příběhy jsou opravdu odstrašující, a když se doplní hezkou malbou, je zde riziko, že se stane oblíbenou pro děti i jejich rodiče a může dojít k tomu, že dítě nepozná klasické pohádky, jako jsou Červená Karkulka, O perníkové chaloupce a podobně (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 111).

V české literatuře se objevuje více druhů autorských pohádek. Prvním příkladem mohou být pohádky zveršované, do nichž patří O perníkové chaloupce od Františka Hrubína a Zlatovláska od Josefa Kainara. Dalším příkladem jsou zdramatizované pohádky, jejichž nejvýznamnějším zástupcem jsou Hrátky s čertem od Jana Drdy. Posledním příkladem jsou pohádky zfilmované, do nichž řadíme Pyšnou princeznu nebo Byl jednou jeden král (Peterka, 2001, s. 234).

1.5.3 Moderní umělé pohádky

Tyto pohádky seznamují děti s novodobým světem, a zvláště pak s každodenním životem. Díky nim má dítě šanci porozumět pro něho neznámým situacím (Doláková, 2015, s. 14).

Může být nazývána také jako autorská, a to z toho důvodu, že je její autor známý. Navazuje na lidovou pohádku a je známá jak v podobě prózy, tak i veršovaná. Nemá striktně daný čas ani děj (Gebhartová, 1989, s. 23).

1.5.4 Dělení lidových pohádek podle obsahu

- Bajky, příběhy o zvířatech

Bajka je pohádka, jejíž základem je personifikace. To znamená, že zde vystupují zvířata jako hlavní postavy. Hlavní hrdinové dokážou mluvit lidskou řečí a získají vlastnosti jako lidé. Pro děti jsou bajky velmi poučné, neboť se zde ztotožňují s hlavními hrdiny a jejich vlastnostmi (Doláková, 2015, s. 13).

Tyto vlastnosti jsou pro zvířata charakteristické (chytrá liška, moudrá sova, zlý vlk, věrný pes). Pokud se vlastnosti vyskytují u zvířat, dítě je chápe daleko lépe, než když jsou mu dané vlastnosti prezentovány na člověku (Gebhartová, 1989, s. 20).

- Pohádky s opakujícím se a narůstajícím dějem

Cílem těchto pohádek je procvičení paměti a schopnosti opakovat text. Zároveň poskytují obrovský prostor pro pozitivní vnímání jazyka a pro osvojení si méně známých slov během krátké doby (Doláková, 2015, s. 13).

- Dobrodružné a romantické příběhy

Tyto dva typy pohádek spolu často souvisejí. Podstatou je, že hlavní postava příběhu musí vykonat hrdinský čin, aby se přiblížila milované osobě nebo se dostala k vytyčenému cíli. V těchto příbězích mají děti možnost vidět rozdíly v chování jednotlivých postav. Právě odlišnost postav dobrých a zlých přináší dítěti možnost rozhodnout se, na čí stranu by se přiklonily (Doláková, 2015, s. 13).

- Básně, písně, říkadla

Tyto kratší rýmované útvary jsou u dětí velice oblíbené. Díky své jednoduchosti jsou vhodné i pro menší děti. Velkou pomocí u básniček jsou rým a zdůrazněný rytmus, u

písniček je to pak přitažlivá melodie. Důsledkem je snazší a rychlejší zapamatování textu než v běžné prozaické pohádce (Doláková, 2015, s. 13).

- Moderní umělé pohádky

Tyto pohádky seznamují děti s novodobým světem, a zvláště pak s každodenním životem. Díky nim má dítě šanci porozumět pro něho neznámým situacím (Doláková, 2015, s. 14).

Může být nazývána také jako autorská, a to z toho důvodu, že je její autor známý. Navazuje na lidovou pohádku a je známá jak v podobě prózy, tak i veršovaná. Nemá striktně daný čas ani děj (Gebhartová, 1989, s. 23).

- Novelistická pohádka

Námětem i zpracováním má nejbližší k povídce. V dětské literatuře je spíše humorná. Je pro ni typické, že se v jejím ději vyskytují zcela protichůdné postavy. Hrdinové s kladnými vlastnostmi převažují, zatímco hrdinové se zápornými vlastnostmi jsou zde zesměšňováni (Gebhartová, 1989, s. 23).

- Kouzelná pohádka

Pro kouzelnou pohádku je typická magie, která děti doslova očaruje. Dějí se zde nadpřirozené věci a je zde poukazováno na fantastický svět bez zábran (Gebhartová, 1989, s. 22).

S hlubokou myšlenkou pohlíží na pohádky v dnešním světě Marek Herman ve své publikaci Najděte si svého Maršana, který je vnímá dvojitým způsobem:

- Filmové pohádky a animované filmy

Herman se zabývá problematikou obrovského množství pohádek v dnešním světě, které se podle něho pouze jako pohádky tváří. Nebyl by to zase tak velký problém, kdyby za těmito pohádkami nestály pouze technické triky a vizuální efekty, které mají za úkol přilákat co nejvíce nejmenších diváků – tedy dětí. V dnešní přemedializované době, kdy se na televizních obrazovkách objevuje jeden kreslený film za druhým, není divu, že rodiče dětí klasické pohádky zanedbávají. Neuvědomují si totiž cenu těch celosvětově známých, které jsou velice důležitým nástrojem pro rozvoj dítěte. (Herman, 2014, s. 166).

Mezi animované filmy, které mají pro dítě nějaký smysl jako pohádky původní, patří opravdu jen málokterý z nich. Nevznikaly prostřednictvím přirozeného převyprávování několik stovek let, ale vznikly v rychlosti za účelem co nejvyššího peněžního zisku. Většinou se tedy jedná o rychlé slepeniny umělých příběhů a postav, které obvykle nejsou podloženy žádnou předlohou v reálném světě. V takovém případě si dítě nemůže z pohádky odnést nic, co by mu vneslo nějaké poznatky pro jeho budoucí život. (Herman, 2014, s. 166-167).

- Základní pohádky

Herman uvádí, že jediné pohádky, které se dají nazývat pohádkami, jsou ty staré, časem prověřené, které jsou známé po celém světě. Herman je nazývá jako pohádky základní. Znamé jsou proto, že už se mnoho tisíců let přenášejí z generace na generaci. To znamená, že babičky a dědečkové je vyprávějí svým vnoučatům, kteří zase dále svým dětem a takhle se předávají pořád dál a dál. Těchto pohádek není moc, ale za to jsou opravdu krásné a u dětí velice oblíbené. Mezi ty nejznámější z nich patří: Červená Karkulka, Šípková Růženka, Popelka, Zlatovláska, O Budulínkovi, O kohoutkovi a slepičce a O perníkové chaloupce (Herman, 2014, s. 167).

2 Význam literatury pro rozvoj osobnosti dítěte

2.1 Význam pohádky pro dítě předškolního věku

Pohádky poskytují dítěti prostor, ve kterém mohou najít své první ideály, kterými jsou často hlavní hrdinové a s nimiž se často identifikují. Dívky se rády ztotožňují s krásnými princeznami, na které si následně hrají a chlapci se vidí v hrdinovi, jenž zabíjí draka. Díky ztotožňování se s pohádkovými bytostmi dítě snáze vytváří své „ideální já“. Ideálem není však myšlena pouze kladná stránka osobnosti s kladnými vlastnostmi, ale právě i stránka vlastností záporných (Černoušek, 1990, s. 173).

Pohádky poskytují dítěti jistotu a bezpečí. Všechno, s čím se dítě v příběhu seznámí, je pro něj příležitostí, jak si život vyzkoušet a jak mu porozumět. Prostřednictvím příběhů dítě dostává vzor toho, jak by se mělo zachovat v realitě. Ještě větší význam mají vyprávění a čtení pohádek ve skupině dětí v mateřské škole. A to proto, že sdílení společných pocitů, jako jsou smích, smutek a očekávání, pomáhají u dítěte vybudovat sebedůvěru a podporují citový rozvoj (Doláková, 2015, s. 11).

„Pohádky dokonce mohou mnohdy napomoci vyřešit dítěti problém na nevědomé úrovni, aniž by vůbec musely vstupovat do jeho vědomí. Malé dítě má často pocity strachu: Bojí se toho, že jej nikdo nebude mít rád, že zůstane opuštěné, chudé, v nesnázích. Rodiče mají často tendenci tyto projevy přehlížet a podceňovat. Pohádka naproti tomu bere všechny tyto úzkosti a strachy nesmírně opravdově a vážně – dokonce je přímo oslovuje a nabízí schůdná řešení“ (Herman, 2014, s. 177).

Nejen v mateřské škole jsou pohádky využívány jako skvělý zdroj motivace. Dokážou totiž u dítěte už pomocí pár slov upoutat jeho pozornost, a tím odstartovat sérii dalších činností, které jsou propojené napříč všemi oblastmi. Poslech příběhů pomáhá dítěti vytvářet představu o životě a situacích, ve kterých se mohou ocitnout. (Doláková, 2015, s. 12).

2.2 Vliv pohádky na dítě

Pohádka podporuje u dítěte osobnostní růst v tom slova smyslu, že mu poskytuje poučení o sobě samém. Pohádka je pro něj nejen zdrojem inspirace, ale i zábavy. Nejhlubší význam pohádky se u každého jedince liší v závislosti na situaci, ve které se

právě nachází. Podle svých aktuálních potřeb a zájmů si dítě bude brát významy z jedné a té samé pohádky (Bettelheim, 2000, s. 15-16).

Ve vývojové psychologii jsou pohádky popisovány jako příběhy, v nichž se často objevuje jedinec, který je určitým způsobem odlišný či nějak znevýhodněný než ostatní postavy. Ve většině případů je slabší, menší, může být ošklivý, anebo opuštěný. I přesto se z něj může stát krásná a milovaná bytost, protože prokáže své schopnosti (Vágnerová, 2005, s. 187).

Tříleté dítě dokáže udržet pozornost a poslouchat takovou pohádku, která je přizpůsobena jeho věku. I přesto, že většina dětí se naučí číst až na základní škole, tak od třetího roku věku si začínají v knihách listovat. Dítě se zajímá o obrázky v knize a poté rádo popisuje, co se na nich děje. Když dítě dosáhne čtvrtého roku svého života, tak si začíná osvojovat další slova a jeho slovní zásoba se stává pestřejší. V tomto věku se také rozvíjí jeho fantazie a představivost. Oproti tříletému dítěti dokáže setrvat delší dobu v klidu a soustředit se na časově náročnější příběhy (Říčan, 2006, s. 132).

V knize O pohádkách je uvedeno, že dítě začíná pohádce rozumět mezi čtvrtým a pátým rokem svého života. V tomto období dokáže rozlišovat dobré a zlé postavy a chápe konflikt mezi nimi. S postupně přibývajícím věkem se rozvíjí rozum a u jedince klesá potřeba kontaktu s pohádkou. Období mezi pátým až sedmým rokem, kdy se dítě dostává do předškolního věku, se označuje jako věk pohádek. Dítě považuje svět pohádek za bezpečný a pociťuje v něm určitou jistotu a zázemí. To je způsobeno strukturou a pevným řádem pohádky. Díky pohádce si nejčastěji dokáže udělat obrázek o chování dobrých a zlých lidí (Červenka, 1960, s. 27).

V pátém roce života se dítě posouvá do předškolního věku. Díky rozvinutější slovní zásobě a schopnosti fantazie dokáže vyprávět krátké příběhy, které vymyslí sám. Těmto příběhům dává i název. Ve většině případů využívá děj z jiných a z vícero pohádek, které slyšelo nebo vidělo. Také dokáže dopodrobna popsat situaci, která se odehrává na obrázku. V předškolním věku mu už nedělá problém se soustředit na delší děj, do kterého se dokáže vžít. I přesto, že z počátku může považovat pohádku za realitu, tak v jejím průběhu pozná, že se jedná spíše o hru. Typickým znakem předškoláka je vyžadování neustálého opakování pohádky, kterou již slyšelo nespočetněkrát před tím a dobře ji zná. Různí vypravěči mohou děj vyprávět s jistými

odlišnostmi a v tento moment se stává, že dítě opravuje odchylky, anebo chyby děje pohádky (Říčan, 2006, s. 132).

3 DRAMATICKÁ VÝCHOVA V MŠ

3.1 Definice dramatické výchovy

„Dramatickou výchovu již není možné považovat jen za okrajovou zájmovou činnost vybraných skupin dětí a mládeže, zajímajících se o divadlo. Současný stav našeho proměňujícího se školství vyžaduje práci podloženou a teoreticky rozpracovanou koncepci výchovy tohoto oboru i vysokoškolské přípravy učitelů“ (Svozilová, 2005, s. 14).

Valenta definuje dramatickou výchovu jako: *„Systém řízeného, aktivního, uměleckého, sociálního a antropologického učení dětí či dospělých založený na využití základních principů a postupů dramatu a divadla, se zřetelem na jedné straně ke kreativně – uměleckým (divadelním a dramatickým) požadavkům a k pedagogickým (výchovným či formativním) požadavkům. Na straně druhé k bio-psychosociálním podmínkám (individuálním i společným možnostem dalšího rozvoje zúčastněných osobností)“ (Valenta, 2008, s. 40).*

Tereza Machková napsala článek s názvem Dramatická výchova jako cesta k četbě. O dramatické výchově hovoří jako o výchovně-vzdělávacím směru. Díky tomuto směru je u dětí rozvíjeno estetické cítění. Pomocí dramatického a divadelního umění jsou rozvíjeny sociální dovednosti. Oceňuje syntézu prvků z hudebního, výtvarného a převážně literárního umění do jednoho celku, z něhož dramatická výchova vychází a využívá jeho techniky. Díky metodám dramatické výchovy mají děti možnost zažít příběh knihy na vlastní kůži. Převážně u malých dětí je přirozené, že si hrají na pohádky, jež viděly nebo slyšely. Z této přirozené hry vychází dramatická výchova, snaží se jí dát hlubší smysl a zároveň ji vede tím směrem, kterým by se měla upínat (Machková, 2009).

V knize Metody dramatické výchovy v MŠ je nahlíženo na dramatickou výchovu v závislosti na vyzrálosti dětí předškolního věku. Vzhledem k tomu, že dítě stále nemá dostatečnou úroveň logicko-konkrétního myšlení, a díky svému věku ani dostatek

životních zkušeností, je nutné v mateřské škole dramatickou výchovu zúžit tak, aby byla pro děti pochopitelná. Velké množství metod musí být upravováno a některé musejí být dokonce vynechány. Pro předškolní vzdělávání jsou naopak vhodné různé druhy cvičení a průpravných her. Díky dramatické výchově se rozvíjí osobnost dítěte, ale v první řadě schopnost spolupráce a kooperace s jinými lidmi. Děti v předškolním věku nemají problém se vžít do různých rolí, a proto by učení mělo probíhat takovou formou, kdy se dítě učí vlastním prožitkem (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 46).

Zahraniční autoři popisují dramatickou výchovu jako výchovný postup, který využívá především prvky dramatu. Hovoří zde o procesu učení se skrze zážitek, o získávání poznatků, zkušeností a zručnosti přes dramatické ztvárňování, prostřednictvím dramatických prostředků a metod. Zapojení mysli (představivosti), hlasu (řeči) a těla (pohybu) je předpokladem pro drama u aktérů dramatického projevu (Majzlanová, Škoviera a Fudaly, 2004, s. 16).

Na rozdíl od předešlých, již zmíněných autorů, se zde objevuje odlišný pohled na dramatickou výchovu, který ve své publikaci zmiňuje autor Karaffa: „*V dramatické výchově vycházíme z respektu k individualitě dítěte, stavíme na jeho zkušenostech, tvořivém potenciálu, vlastních schopnostech jevy posuzovat, hodnotit, tvořit nové koncepty, odkrývat vztahy. Zároveň nabízíme prostředky pro spolusdílení, spolubytí, spolutvorbu. Učení probíhá na základě jednání, prožitku a nabývání zkušenosti, tj. osobním, nezprostředkovaným poznáváním sociálních vztahů a dějů*“ (Karaffa, 2012, s. 13).

3.2 Cíle dramatické výchovy

Dramatická výchova nabízí zkoušku na život, čím je myšleno, že děti se budou moci ocitnout v situacích, které je mohou v životě potkat. Vzhledem k tomu, že skrze dramatickou výchovu si zažijí určitou situaci, získají osobní zkušenosti, které se jim budou hodit v budoucím životě. Podstatné je, že se mohou do těchto situací vžít bez jakékoliv hrozby následku nebo trestu. Pokud by se dostaly do oblasti, která je v reálném životě nepřípustná, je zde možnost obměny či návratu. Tímto způsobem zainteresované děti zkoumají a ověřují, jak vztahy mezi lidmi fungují. Dětem jsou

přiděleny role, ve kterých se samy identifikují. Nejpodstatnějším bodem je, že od nich mohou kdykoliv odstoupit v průběhu fiktivní situace (Machková, 2012, s. 10).

Jiné zdroje hovoří o dramatické výchově jako o věcném vzdělání, jehož cílem je rozšiřovat znalosti o člověku, životě, světě, vztazích a o problémech. Jejím úkolem je vést k porozumění těmto jevům a vztahům, které mezi nimi panují. Pomáhá i porozumět pojmům, které popisují tyto jevy. Dramatická výchova rozvíjí soubory potřebných znalostí v různých oblastech lidského života. Tyto oblasti mohou být psychologické, etické nebo sociologické. Částečně dokáží i rozvíjet znalosti z oblastí antropologických nebo politickoekonomických. Tyto získané znalosti posléze rozvíjejí základy porozumění v rámci životních situací (Valenta, 2008, s. 63).

Prostřednictvím dramatické výchovy dokáže hráč porozumět druhým lidem a vžít se do situace, kterou prožívají. Skrze ni dokáží s nimi spolupracovat a také si rozvíjejí schopnost vnímání potřeb ostatních. Za pomoci vstupování do rolí, které vychovávají k toleranci a empatii, se rozvíjí schopnost sdílet problémy ostatních i v reálném životě. To vše díky sdílení dramatické zkušenosti ve fiktivní situaci (Machková, 2012, s. 11).

Dramatickou výchovou naplňujeme cíle individuálního rozvoje. Tyto cíle jsou charakterizovány obrazotvorností, tvořivostí nebo vnímavostí. Jejich účelem je získat intelektuální schopnosti a naučit se kritickému myšlení. Cílů individuálního rozvoje je dosahováno řešením problémů a s tím související sebereflexí dramatického prožitku. Výhodou je možnost experimentovat s těmito problémy. Dramatická výchova také působí kladně na emocionální rozvoj díky možnosti uvolňovat a ventilovat své impulzy, které mohou být mnohdy i společensky nepřijatelné. Jejich poznávání a diskutování o nich nám dává možnost je kultivovat. Vede k pozitivnímu sebepojetí a tvorbě systémů životních hodnot. Ujasňováním těchto hodnot v dramatických činnostech dochází k mravní výchově (Machková, 2012, s. 12).

3.3 Principy dramatické výchovy

Jak uvádí ve své knize Machková (2007, s. 129-130), existují dva druhy hlavních principů dramatické výchovy, ze kterých jsou odvozeny praktické postupy. Do první skupiny principů dramatické výchovy řadíme různé pedagogické směry a systémy, předměty a vzdělávací obory. Do této skupiny spadá princip zkušenosti, prožívání,

tvořivosti a hry. Druhá skupina principů je tvořena identitou dramatické výchovy, protože jsou specifické pouze pro daný obor výchovy. Patří sem princip hry v roli, fikce, somatické jednoty člověka, postup od situace k výrazu, improvizace a zkoumání života a experimentace s ním. Principy podobného či stejného znění se nacházejí také v publikacích *Dramatická výchova v MŠ* (Svobodová a Švejnová, 2011, s. 47-58) a *Dramatická výchova v kurikulu současné školy* (Marušák, Králová a Rodriguezová, 2008, s. 9-12).

3.3.1 Princip aktivity, prožitku a zkušenosti

Jednou z největších potřeb dětí, nacházejících se v předškolním věku, je potřeba pohybu. Společně s pohybem se projevují i vydáváním různých zvuků, čímž se snaží vyjádřit samy sebe. V závislosti na vývojovém hledisku nejsou děti v tomto věku schopné se delší dobu soustředit. Z toho důvodu je nutné provádět činnosti, které budou krátké a budou se často mezi sebou střídat. Děti poté lépe udrží pozornost. Z toho vyplývá i potřeba se o své zážitky podělit. Děti rádi sdílejí s druhými osobami své zážitky, a to, co je zajímá (Svobodová a Švejnová, 2011, s. 47-48).

V knize *Dramatická výchova v kurikulu mateřské školy* jsou principy popsány následovně: *„Jedním ze základních principů dramatické výchovy je činnostní pojetí vyučování. V centru pozornosti je hlavně péče o probíhající proces, v němž je dítě aktivním spoluvůrcem. V činnosti dítě uplatňuje své předchozí zkušenosti a získává zkušenosti nové. Vnímání, prožívání, zapamatovaná činnost se stává zážitkem. Záměrné spojení činnosti s emocionálními rovinami vnímání, s prožitkem, přináší zásadní hodnotu – dítě nalézá nejen významy, ale také smysl“* (Marušák, Králová a Rodriguezová, 2008, s. 9-10).

Prožívání se dá označit jako stav, který označuje pocity skrývající se za citovou intuici. Tyto pocity jsou zdrojem senzitivity. Prožívání je vždy individuální, a to i tehdy, kdy se o své prožitky dělíme. Prožitek je pro každou osobu originální, ale také z něj mohou proudit obavy z odlišnosti nebo osamocení vůči ostatním. Právě z důvodu individuality je obtížné prožitek vyjadřovat, sdělovat nebo pozorovat. U dětí je velmi snadno čitelný, protože se u nich nevyskytuje psychická autocenzura, což je pojem označující schopnost skrývat svůj prožitek (Kořátková, 1998, s. 36).

3.3.2 Princip tvořivosti a fikce

V mateřské škole je důležitá podpora kreativity ze strany pedagoga. Na druhou stranu může nastat problém, když pedagog je až příliš tvořivý, protože mnoho podnětů může dítě zahltnout a zapomenout i to, co pro něj bylo dříve samozřejmostí. V předškolním věku je důležité dbát na rozvoj tvořivosti a myšlení, přičemž děti se tento princip nejlépe učí pokládáním různých otázek. Pokud odpověď dítěte na námi položenou otázku je nevyhovující, nesmíme dítě soudit za jeho názor. Důležité je se dále doptávat a zkoumat, proč takový názor dítě má a pokusit se ho nasměrovat na správnou cestu. Toho dosáhneme tak, že se budeme snažit v něm vzbudit nové myšlenky a nové nápady. Podstatný vliv na vývoj dítěte má i podnětné prostředí, ve kterém se nachází. Dítě má v předškolním věku velkou představivost, a proto je vhodné jeho tvořivost rozvíjet i pomocí fiktivních situací. Děti se vyžívají v magii, iluzích a fikci a tyto pojmy se stávají neodmyslitelným prvkem jejich myšlení (Svobodová a Švejdrová, 2011, s. 52-53).

Faktory ovlivňující tvořivost nelze sloučit do jedné společné hry, a proto existuje mnoho různých způsobů, jak tento princip u dětí rozvíjet. K tvořivosti existuje mnoho různých her, ale pro dítě předškolního věku se hodí čtyři základní hry. První hra se jmenuje: Co všechno by to mohlo být. Dětem se rozdají předměty, ke kterým musejí vymyslet co nejvíce použití. Podobným způsobem fungují i slovní asociace, kdy děti musejí hledat slova, která se jim vybavují při předešlém pojmu. Asociace na zadané téma fungují tak, že dětem se zadá jedno slovo a k němu musejí vymyslet příklady. Poslední hrou jsou příčiny a následky, přičemž pedagog ukazuje obrázky a děti musejí vymyslet, co ději na obrázku předcházelo a co bude následovat (Machková, 1993, s. 117-118).

Fikce slouží jako most mezi naším současným světem a minulým nebo budoucím světem. Díky ní dokážeme nahlížet mimo naše reálné zkušenosti. Skrze zpřítomnění současného světa lze vnímat fiktivní svět aktivně a lze do něj vstoupit v rovině hry. Můžeme v něm být, můžeme konat činy a také jednat tak, jak bychom si přáli (Marušák, Králová a Rodriguezová, 2008, s. 10).

3.3.3 Princip partnerství

Partnerství je u dětí podporováno vzájemnou spoluprací, vedením k empatii a vhodnou komunikací. Zároveň je kladen důraz na to být ohleduplný, mít úctu k ostatním lidem a eliminovat soupeření mezi sebou. Děti se tímto učí prosociální chování. V dramatické výchově je důležité, aby partnerství fungovalo mezi dítětem a pedagogem. Pedagog je pro dítě stále autorita, která se však snaží participovat s ostatními účastníky. Děti se s ním podílí na nastavování pravidel, kterými se budou řídit. Proto je důležité, aby pedagog vyslyšel názory všech dětí a choval se vůči nim empaticky a ohleduplně. Zároveň jim sděluje zpětnou vazbu. Stejně jako ostatní principy dramatické výchovy by měl být i princip partnerství dodržován v mateřské škole po celý den (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 53-54).

Partnerství je podstatným prvkem dramatické výchovy. Skrze partnerství jsou rozvíjeny kooperace, komunikace, empatie a tolerance. Pokud existují pevné vazby mezi dětmi ve skupině, tak existuje i kvalitní sociální klima. Bez principu partnerství se dramatická výchova neobejde, protože se opírá o důvěru a toleranci. Aby mohly být ve skupině rozvíjeny různé činnosti, partnerství musí panovat v celé skupině. Aby bylo dosaženo pozitivní atmosféry, je potřeba stanovit pravidla ve skupině, která musejí být dodržována. Pokud dojde mezi dětmi ke konfliktu, tak i ony samy vědí, že se dá vyřešit v klidu a nikdo nemá strach projevit svůj vlastní názor (Machková, 1993, s. 14-15).

3.3.4 Princip objevů, zkoumání, experimentace a improvizace

Tento princip se může stát pro pedagoga podstatným tématem ve vzdělávání dětí. Je to z toho důvodu, že dítě bere objevování a zkoumání jako hru, a proto udrží svou pozornost o něco delší dobu. Pedagog však musí vycházet z toho, o co se děti rády zajímají. Pokud je dán dětem určitý úkol, při kterém musejí samy objevovat a zkoumat, rozvíjí se opět jejich kreativita. Děje se tak proto, že dítě může přijít na vícero správných řešení a dívá se tak na věc z odlišných úhlů pohledu. Zároveň si děti mnohem lépe zapamatují, na co samy přišly, protože to zažijí vlastním prožitkem. Na vlastním prožitku staví celá dramatická výchova (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 55).

Pomocí experimentování a zkoumání lze prověřovat vjemy plynoucí z vnějšího a vnitřního světa člověka. Různé aktivity dávají možnost pedagogovi hrát s dětmi hry,

kteře mohou opakovat, vracet se zpět a hledat nové způsoby, kterými by děti došly k řešení problému. Při procesu experimentování se analyzují různé modelové situace, které vzešly ze zkoumání. Tyto situace se analyzují a posléze díky dramatické výchově a hře jsou vyobrazovány jednotlivé vztahy a vzájemná propojení dějové linie. Pokud děti zkoumají a experimentují, velmi zapojují myšlení a zároveň poznávají (Karaffa, 2012, s. 24-25).

Jak už bylo napsáno v podkapitole 1.3.2, tak děti disponují velkou mírou fantazie. Proto je vhodné v mateřské škole zařadit i improvizaci. Podstatné je dětem dopodrobna vysvětlit situaci, ve které se nacházejí a postupnými kroky je vést dál. Co doopravdy děti řeknou nebo jakým způsobem se budou pohybovat, je pouze na nich samotných. Improvizaci by měl zvládat i samotný pedagog, protože musí dokázat reagovat na podněty od dětí a na situace, které mohou v kolektivu vzniknout (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 56-57).

Improvizace navazuje na předešlé principy a z ní dále vycházejí jednotlivé metody a techniky. Improvizací lze vyjádřit svou tvořivost. Z improvizace je patrné vlastní sebevyjádření a také se jedná o výkon, který je vytvářen bez jakýchkoliv předchozích příprav. Podstatou improvizace jsou originalita, spontánnost a individualita. Aby dítě dokázalo improvizovat, tak důležitou součástí jsou představitivost a schopnosti vyjádřit se verbálně a neverbálně nebo případně skrze určitý předmět, kterým může být loutka (Kořátková, 1998, s. 69).

3.3.5 Princip psychosomatické jednoty a empatie

Princip psychosomatické jednoty a empatie je o snaze propojit tělesnou a duševní stránku. Děti nemají problém vyjadřovat své pocity, které zrovna cítí, ale ve svém věku je ještě nedokáží pojmenovat. U dospělých osob nastává opačný problém, kdy o svých pocitech dokáží hovořit, ale nedokáží je adekvátně projevovat. Pokud se člověk naučí jednotě prožitku a jednání, vede to k vnitřní vyrovnanosti a duševní pohodě. Aby se tomu mohlo dítě naučit, tak musí v autoritě cítit důvěru a bezpečí. Podstatné je dítě naučit zvládání emocí, které musejí být proječovány tak, aby neohrozily ostatní. Dítě musí vědět, že projevovat emoce není nic špatného. Stejně tak i pedagog by měl chovat empatii a respekt k jejich pocitům, prožitkům a názorům. Nesmíme si však plést pojmy respektování pocitu a respektování činu. Pokud dítě bude naštvané a podělí se

s námi o tuto skutečnost tak, že o ní bude hovořit, je to správně. Jakékoliv jiné vulgární a neverbální projevy už správné nejsou (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 57-58).

V knize *Dramatická výchova v kurikulu mateřské školy* popisují tento princip následovně: *„Princip psychosomatické jednoty, tj. jednoty vnitřního světa s tělem, činí dramatickou výchovu jedinečnou v kurikulu školy. Na rozdíl od osobnostně-sociální výchovy hledá dramatická výchova cestu k výrazu. Pro tento výraz hledá též estetické hodnoty, a to i v případě, kdy proces nesměřuje k divadelnímu sdělení formou jevištní prezentace, představení“* (Marušák, Králová a Rodriguezová, 2008, s. 11).

Posledním podstatným principem je princip hry v roli, skrze kterou se dítě přirozeně učí, získává zkušenosti a chápe svět. Hře v roli se budeme věnovat v metodách dramatické výchovy.

3.4 Metody dramatické výchovy v MŠ

Pojem metoda v dramatické výchově může mít několik významů. Metodou můžeme označit celý systém dramatické výchovy, kterou je možno chápat jako metodu vyučování. Metoda je také základní koncepční princip, na němž je založena dramatická výchova. Konkrétním příkladem tohoto pojetí může být modelování řešení konfliktů pomocí dramatické výchovy. Pojmem metoda také můžeme označit soubor nebo skupinu dílčích postupů dramatické výchovy. To v praxi znamená, že máme jednu metodu, která se dále dělí na metody dílčí. Mimo jiné chápeme metodu jako konkrétní postup, odrážející konkrétní činnost žáka a učitele (Valenta, 2008, s. 46).

Metody a techniky dramatické výchovy je podstatné nejen znát, ale také si je prožít. Důležité je, že pokud chci metodu použít, musím si ji sama vyzkoušet také jako hráč. Metody dramatické výchovy totiž dítěti mohou přinést poučení ve formě prožitků, ale také ho mohou velmi citlivě ranit. Je tedy dobré znát veškerá úskalí metod, technik a her, aby pedagog věděl, na co si dát pozor a čemu se raději vyhnout. (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 69).

3.4.1 Asociační kruh

Asociační kruh je založen na myšlenkovém spojení, jehož logiku zná pouze samo dítě. V praxi to pak znamená, že je dítěti dán prostor pro samostatné myšlení, které je většinou vyvoláno nějakým podnětem. Příkladem v praxi může být, že učitelka přinese do třídy košík a pošle ho po třídě. Každé dítě řekne, co se mu vybaví při pohledu na košík. Je zřejmé, že každému dítěti se vybaví něco jiného, avšak někdy se setkáváme se snadno pochopitelnou asociací. Jindy bychom potřebovali vysvětlení, proč zrovna daná věc dítě napadla. Nikdy však nesmíme dítěti jeho asociaci vyvracet (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 71-72).

Kromě asociačního kruhu poskytuje velkou pomoc při práci s dětmi také komunitní kruh. V komunitním kruhu lze hovořit o různých tématech, ale také o problémech na obecné úrovni. Tím je myšleno hovoření bez jakéhokoliv jmenování. Výhodou kruhu je, že každé dítě má možnost se vyjádřit a děti se navzájem učí naslouchat ostatním (Kopřiva, Nováčková, Nevolová a Kopřivová, 2008, s. 249).

3.4.2 Práce s rekvizitou

Tato metoda je založena na schopnosti využít představivosti a fantazie, kdy si mají děti dosadit za danou rekvizitu něco jiného, to znamená, že si odpoví na otázku: „*Co by to mohlo být, kdyby to nebyla panenka nebo košík?*“ Tato metoda mimo jiné učí děti všimnout si detailů. Jedná se spíše o dovednost loutkohereckou, bez které se však neobejde ani průměrně zdatný pedagog (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 72-73).

Valenta hovoří o třech typech rekvizit. Prvním typem je reálná rekvizita. Jedná se o to, že předměty jsou tím, čím doopravdy jsou. Druhým zmíněným typem je tzv. zástupná rekvizita, což znamená, že se předmět promění v jiný a je mu přidělena nová funkce. Nejméně užívanou rekvizitou je rekvizita imaginární. Tato rekvizita neexistuje, je jen jako (Valenta, 2008, s. 212).

3.4.3 Narativní pantomima

„Narativní pantomima je založena na souběhu paralelní činnosti učitele (nebo specificky určeného žáka) a hráčů. Učitel, respektive onen specificky určený žák vypravují a podle jejich vyprávění (narace) hráči hrají pantomimu. Vyprávění musí být samozřejmě postaveno, vymyšleno, vybráno atd. tak, aby umožňovalo hráčům akci“ (Valenta, 2008, s. 131).

Narativní pantomima vychází ze spontánní dětské hry, ve které děti předškolního věku s oblibou napodobují činnosti jiných lidí. Narativní pantomima umožňuje dětem pochopit, zapamatovat si a hlouběji prožít vyprávěný děj. Tato metoda je vhodná z toho důvodu, že kromě paměti verbální zapojuje i paměť tělovou a pohybovou (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 73).

3.4.4 Diskuze

Jedná se o velmi rozšířenou metodu, která je pro dramatické metody nezastupitelná i přesto, že není typicky dramatická. Pomáhá nám ukončit určitý celek nebo dojít k nějakému závěru. Přestože je diskuze jednou z nejpoužívanějších metod v předškolním vzdělávání, můžeme se v ní dopustit spousty chyb. Nejčastější chybou, které se dopouštíme, je, že dětem pokládáme otázky, které nemáme předem promyšlené a připravené. Potom se může stát, že dětem klademe otázky uzavřené, na které děti mohou odpovědět pouze odpovědí ano, nebo ne. Otázky, které dětem

pokládáme, by měly být otevřené, neboť je přirozeně donutí přemýšlet a klást další otázky (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 75).

3.4.5 Hra v roli

Hra v roli je výhradně dramatická metoda vycházející ze spontánní hry předškolního dítěte. Stát se ve hře pejskem, stromem nebo třeba maminkou není pro dítě žádný problém. Pokud je mu hra v roli nabídnuta a ono ji svobodně přijme, projeví se v ní jeho spontaneita. Jeho chování se nachází na takové úrovni, kdy je sice psem, ale zároveň samo sebou. Hru v roli rozdělujeme do tří základních typů podle míry zapojení hráčů do role. Prvním typem je simulace. Simulace je charakterizována tím, že v určité fiktivní situaci je hráč sám sebou. Děti hrají cestující v letadle, ale jsou současně samy sebou. Tento způsob hry je velice blízký spontánní dětské hře (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 77).

Dalším typem hry v roli je alterace. Jedná se o hlubší formu hry v roli. Na rozdíl od simulace je v tomto případě hráčovi přidělena i určitá postava. Celý děj se odehrává v obecné rovině. Prostřednictvím alterace je zobrazena obecná charakteristika postavy a její základní rysy. Tyto rysy zahrnují sociální role, postoje a také funkce. Alterace se nesnaží předělat hráče v postavu, kterou ztvárňuje, ale snaží se u hráče vyvolat vlastnosti typické pro postavu nebo věc, kterou hraje (Valenta, 2008, s. 56).

Pro dítě předškolního věku je poněkud složité nahlédnout na své možnosti chování a následné rozhodnutí, jak by se v dané situaci chovalo. Z tohoto důvodu je vhodné vybírat pro alteraci situace jednoduché, a to nejlépe z okruhu, který děti dobře znají nebo si ho mohly samy prožít (Koťátková, 2014, s. 204).

Posledním typem je charakterizace. Charakterizace je nejsložitějším typem hry v roli. Vyžaduje nejen určitý stupeň vyzrálosti, ale také další dovednosti. Jedná se zde o vědomé vytváření fiktivní postavy, k čemuž je potřeba určitá životní zkušenost a určitý stupeň mentálního vývoje (Koťátková, 2014, s. 204).

Charakterizace se vyznačuje co nejdetajnějším a nejméně pravděpodobným ztvárněním postavy. Dá se považovat za určitou nadstavbu alterace. Cílem hráče je se vžít do své role a vtělit se do postavy, kterou představuje. Snaží se pochopit její psychické rysy a

zároveň se stává tím, kdo utváří její život. Charakterizací lze ukázat, jak je postava specifická a individuální (Valenta, 2008, s. 58).

Pro děti předškolního věku nemusí být zpočátku hraní rolí jednoduché. Proto je dobré využít kostým nebo alespoň nějaký kostýmní prvek pro lepší vžití do role. S odložením kostýmu se dítě opět stává samo sebou. Role by dětem neměly být vnucovány, ale pouze nabízeny. Toto platí i při přípravě dramatizace na školní besídku. Děti by měly mít vždy možnost volby. Pokud by nastala situace, že by všechny děti chtěly být tím samým, může jim být umožněno zahrát si hromadnou roli (Svobodová a Švejdvová, 2011, s. 77-80).

3.4.6 Improvizace

Improvizace je metoda dramatické výchovy, která je dostupná všem, a to z toho důvodu, že není závislá na schopnosti učit se, ani umět číst. Je založena na hře bez scénáře. Tuto metodu zvládne snadno i dítě v mateřské škole (Way, 1996, s. 133).

Valenta popisuje improvizaci jako předem nepřipravenou hru, pomocí které jsme nuceni reagovat tady a teď v rámci herní situace. Daná situace se vytváří na místě, není tedy předem stanovená a není k ní napsaný žádný text (Valenta, 2008, s. 217).

Improvizace je jednání v určité situaci bez předchozí přípravy a domluvy. Zadáání improvizace pro děti může být zcela obecné. Příkladem je seznamovací hra, kde se děti představují v kruhu a řeknou: „*Já jsem Eva a umím tohle.*“ Posléze napodobují improvizovaně pohyb činností, které umí. Improvizovat se dá také ve dvojici. Při této metodě je na každém dítěti, jak se zachová a co řekne. Dítě by nemělo mít problém zareagovat jakoukoliv odpovědí na dané otázky. Pokud by ho mělo, učitelka ho dovede na správnou cestu, aby beze strachu dokázalo improvizovat (Svobodová a Švejdvová, 2011, s. 82).

3.4.7 Štronzo

Štronzo je velmi často spojováno s hrou „Na sochy“, při níž je také procvičována schopnost reagovat na změnu. Když děti slyší hudbu, tančí, zpívají a pohybují se dle svých potřeb a možností. Když hudba přestane hrát, z dítěte se stane socha. Děti si mohou vymyslet sochy nejrůznějších podob. Proto tato metoda kromě pozornosti a

pohybové koordinace těla rozvíjí u dětí také fantazii (Ulrychová, Gregorová a Švejdová, 2000, s. 110).

3.4.8 Horká židle

„Technika horké židle rozvíjí u hráčů schopnost pochopit jednání druhé osoby, učí děti klást smysluplné otázky a podporuje empatii“ (Svobodová a Švejdová, 2011, s. 85).

Technika se zakládá na zpovídání vybrané postavy dramatu, které je hrané žákem či učitelem. Pomocí alterace i simulace se hráči dotazují jako postavy v rolích nebo sami za sebe dle konkrétních podmínek hry. Větší skupina hráčů se ptá jednotlivce nebo menší skupiny (Valenta, 2008, s. 173).

4 VÝZKUM

4.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem bakalářské práce je vytvořit divadelní představení pro děti v mateřské škole, ze kterého by si mohly odnést různé poznatky do svého osobního života, získat nové zkušenosti a dovednosti a částečně rozvinout svou osobnost.

Dalším cílem je toto divadelní představení sehrát v mateřských školách a současně se pokusit zapojit co nejvíce dětí do děje tak, aby ony samy dokázaly utvářet děj příběhu, a tím pádem v nich vzbudit zájem o divadlo.

Následující cíl souvisí s předcházejícím a jeho podstatou je se zaměřit na to, jestli je toto představení vhodné pro děti všech věkových kategorií.

Posledním cílem této bakalářské práce je zjistit, zda je toto divadelní představení sehrané studentkami Pedagogické fakulty srovnatelné s profesionálním představením a případně jaké změny by měly na něm být provedeny.

4.2 Metody výzkumu

V této bakalářské práci budu provádět kvalitativní výzkum, jehož hlavní podstatou bude metoda experimentu, skrze ni bude prezentováno divadelní představení pro děti v mateřských školách. Současně budu provádět situační pozorování a v neposlední řadě povedu rozhovory s učitelkami v mateřských školách. Pokud to bude možné, tak po skončení představení povedu rozhovor se samotnými dětmi.

Pro splnění prvního cíle, a to tedy vytvoření divadelního představení, využiji znalosti získané na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, znalosti získané z praxe v mateřských školách a také odbornou literaturu věnující se dané problematice. Budu vytvářet takové divadlo, které bude naplňovat potřeby na vzdělávání dětí v předškolním věku. Zaměřím se na vytvoření pohádkového příběhu, v němž budu klást důraz na seznámení dětí se základními lidskými emocemi, jako jsou láska, laskavost, ohleduplnost nebo nenávisť a hněv. V pohádce budu prezentovat schopnost jít si za svým cílem, odpouštět a pomáhat. Součástí představení bude i hudební doprovod a rekvizity, aby byl u dětí rozvíjen zájem o hudbu a kreativita.

Podstatou celého divadla bude tedy utváření estetického a kulturního citění a rozvíjení prožitku ze zážitkových situací.

Abych mohla dosáhnout druhého cíle, tak využiji metodu experimentu. Vytvořené divadelní představení sehraji v několika mateřských školách za pomoci studentek Pedagogické fakulty pro publikum v různých věkových kategoriích. V pohádkovém příběhu vytvořím pasáže, v nichž budou jednotliví herci improvizovat, aby mohly být do děje zapojeny děti a samovolně ho mohly ovlivňovat. Zároveň použiji různé otázky, které budou hlavní hrdinové pokládat dětem, a tím jim pomohou se orientovat ve změnách a událostech v dějové linii. Hudební doprovod bude využit v momentech, kdy hlavní postavy nebudou mezi sebou konverzovat, aby neodváděl pozornost dětí od podstatných věcí. Na závěr budou děti vyzvány, aby se připojily k hlavním hrdinům a cítily se součástí představení.

Třetího cíle budu dosahovat situačním pozorováním, které budu provádět v průběhu experimentu. Na základě jednotlivých kritérií, jako jsou množství zapojených dětí, soustředěnost, zpětná reakce, porozumění ději, smích nebo naopak znudění, strach nebo pláč, budu za pomoci ostatních studentek sledovat aktivitu dětí. Díky těmto údajům budu moci porovnat, zda děti ve vyšším věku jsou v průběhu představení aktivnější více než děti nižšího věku. Zajímá se budu také o to, jaký vliv budou mít jednotlivé pasáže, ve kterých jsou zařazeny vybrané písničky z pohádek jako oživení děje. Jako další zpětná vazba poslouží poznatky od učitelek. Výsledné hodnocení pozorování bude stejné, jako je školní hodnotová stupnice.

1 – výborně, děti jsou aktivní, soustředěné a rozumí ději

2 – velmi dobře, většina dětí je aktivních, soustředěných a rozumí ději

3 – dobře, velká část dětí nebyla aktivní, byly nesoustředěné a v ději se ztrácely

4 – dostatečně, podstatná část dětí nebyla aktivní, nebyly soustředěné a ztrácely se

5 – nedostatečně, většina dětí nebyla aktivní, nebyly soustředěné a v ději se ztrácely

Prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru, v němž bude vytyčeno několik otázek, se zaměřím na splnění posledního cíle. Tyto rozhovory budou prováděny s pedagogy, kteří se představení zúčastní a budou zaznamenávány na nahrávací zařízení. Budou provedeny v prostředí, kde budou mít pedagogové klid a budou se

moci soustředit pouze na rozhovor. Otázky budou směřovat nejen na mé představení, ale zároveň i na profesionální vystoupení a na zkušenosti s nimi. Díky těmto odpovědím vyhodnotím vhodnost mého divadla a posoudím, zda je amatérské divadelní představení srovnatelné s profesionálním představením.

4.3 Výzkumný problém

Výzkumný problém je zaměřen na problematiku divadelních představení v mateřských školách. Podstatou této bakalářské práce je vytvořit takové divadelní představení, které budou moci sehrát amatérští herci před publikem v předškolním věku a díky tomu zjistit, zda toto představení dokáže zaujmout děti stejně jako profesionální divadlo. V první řadě je však nejdůležitější, jestli si z něj děti odnesou nové poznatky do svého života. Problém může také nastat v rozdílném věku dětí, které budou divadlo sledovat, a proto se nabízí otázka, zda je toto představení vhodné pro všechny děti nebo pouze pro určitou skupinu. Pokud by toto představení bylo srovnatelné s profesionálním nebo dokonce přínosnější, tak může nastat problém z pohledu rodičů. Tento problém tkví v tom, jestli má hrazené divadlo smysl, když učitelky v mateřských školách mohou představení sehrát samy.

4.4 Výzkumné otázky

- 1) Jaká je v současnosti nabídka profesionálních divadelních představení?
- 2) Jaké je průměrná cena profesionálního divadla, kterou školka zaplatí za jedno dítě a vyplatí se vynakládat finanční prostředky za hrazené profesionální představení?
- 3) Jak vnímají pedagogové v mateřských školách amatérské divadelní představení ve srovnání s profesionálním divadelním představením?

Doplňující otázky v rozhovoru

- 4) Kolik byste byly ochotny zaplatit za naše představení?
- 5) Doporučila byste naše divadlo jiným MŠ nebo byste raději zůstala u osvědčených herců?
- 6) Co byste na našem představení změnila/vylepšila, která z postav Vás i děti nejvíce zaujala nebo která Vám naopak přišla nevhodná?

4.5 Výzkumný soubor

Výsledky samotného výzkumu budou získávány ze dvou výzkumných souborů. Prvním z nich budou pedagogové mateřských škol, kteří budou dotazováni za pomoci metody rozhovoru na předem připravené otázky vztahující se k odehranému představení. Druhým výzkumným souborem budou děti předškolního věku, které budou divadlo sledovat.

Divadelní představení v podání studentek Pedagogické fakulty zhlédlo dohromady 459 dětí, z nichž bylo 262 dětí ve věku od 2 do 4 let a 197 dětí ve věku 5 a více let. Spolu s dětmi zhlédlo představení také 35 pedagožek mateřských škol. Výsledky jsou k vidění v tabulce (*Tab. 1: Počty dětí*).

Tab. 1: Počty dětí sledujících amatérské divadelní představení

Mateřská škola	1. Skupina (2–4 roky)	2. Skupina (5 a více let)	Pedagogové
1	29 dětí	13 dětí	3 učitelky
2	19 dětí	9 dětí	3 učitelky
3	13 dětí	14 dětí	2 učitelky
4	41 dětí		4 učitelky
5		11 dětí	2 učitelky
6	38 dětí	44 dětí	5 učitelek
7	49 dětí		4 učitelky
8		57 dětí	4 učitelky
9	64 dětí		4 učitelky
10		58 dětí	4 učitelky

Zdroj: Vlastní zpracování

4.6 Presentování výsledků

Sestavit pětičlenný divadelní soubor složený pouze ze studentek pedagogické fakulty, které by měly dostatek času, bylo velmi obtížné. Z tohoto důvodu jsem musela vyhledat vhodného náhradníka, jehož přítomnost by neměla vliv na výsledky výzkumu. Jediná role, která nemusí splňovat podmínky vytyčeného cíle je role vypravěče. Tato pozice byla obsazena mým přítelem, který má kladný vztah k dětem a působil jako instruktor na dětském táboře.

- Při samotném představení byly dětem pokládány následující otázky:

Otázka A: Co princ daroval Vanilce?

Otázka B: Jaká byla barva kamínku?

Otázka C: Jaké byste daly jméno Nenávisti?

Otázka D: Co se stalo s Vanilkou?

- Následující otázky byly pokládány respondentkám při rozhovoru:

Otázka 1: Jaká je v současnosti podle Vás nabídka divadel pro MŠ a jak jste s ní spokojeny?

Otázka 2: Kolik v průměru zaplatí jedno dítě za profesionální divadelní představení a kolik dětí za divadlo platí? Kolik byste byly ochotny zaplatit za naše představení?

Otázka 3: Je divadelní představení v podání studentek srovnatelné s profesionálním nebo byste řekl/a že je horší, lepší (popř. v čem)? Dokážete posoudit?

Otázka 4: Doporučila byste naše divadlo jiným MŠ nebo byste raději zůstala u osvědčených herců?

Otázka 5: Co byste na našem představení změnila/vylepšila, která z postav Vás i děti nejvíce zaujala nebo která Vám naopak přišla nevhodná?

1) Mateřská škola Dlouhá 35, České Budějovice – 19. června 2018

- Děti

V této mateřské škole jsme sehráli představení pro 42 dětí, jejichž věk byl od 3 do 6 let. Učitelky, které sledovaly vystoupení, byly 3. Ačkoliv se jednalo o první představení, tak u dětí sklidilo úspěch. V průběhu divadla se děti zapojovaly, soustředily se na děj, smály se a tleskaly. Na závěr měly zájem si zatančit se všemi postavami. Znamka 2.

- Odpovědi dětí na otázky

Otázka A: tulipán a kamínek

Otázka B: zlatá a stříbrná

Otázka C: Růženka

Otázka D: ztratila se

- Respondentka číslo 1

Otázka 1: Respondentka číslo 1 uvádí, že nabídka divadel pro MŠ je dostačující a mnohdy převyšuje poptávku. MŠ si vybírá pouze divadla lety ověřená, nezkouší žádná nová, protože s nimi mají špatné zkušenosti.

Oblíbená divadla jsou Divadýlko Luk, Okýnko, Zvoneček nebo Sférické divadlo, jehož podstatou je, že herci postaví kopuli, kde se objevují kolem dokola a vyobrazují podmořský svět nebo život v korunách stromů. Oblíbený je také pořad Kapřík, kdy přijíždějí lektoři z Vodňan a ukazují dětem, jak vypadají ryby a povídají o jejich životě.

Otázka 2: V MŠ Dlouhá se ceny představení pohybují mezi 45-55 Kč, nejvíce 60 Kč, ale dražší divadla nezvou. Je to z toho důvodu, že se jedná o dvoutřídní mateřskou školu, a když má divadlo dáno určitou celkovou sumu, tak by pak jedno dítě zaplatilo nepředstavitelnou částku.

Za divadlo platí kolem 45 dětí. Zapsaných je 56, ale tolik jich nikdy není dohromady. MŠ Dlouhá by za naše představení ve srovnání s profesionálním zaplatila 15 Kč za dítě.

Otázka 3: Respondentka 1 uvádí, že rozdíl mezi profesionálním divadlem a divadlem od studentek určitě je, ale že dětem se to líbilo, vydržely, udržely pozornost a divadlo bylo hezky připravené.

Otázka 4: Respondentka číslo 1 by zůstala raději u osvědčených herců.

Otázka 5: Respondentka číslo 1 se domnívá, že samotná tematika pohádky byla pro děti dost těžká na pochopení a že tříleté děti vůbec nemohly vědět, o co jde. Uvádí, že děti rozliší dobro a zlo, mít rád a nemít rád, ublížit a neublížit. Lásku a nenávist nedovedou pochopit, to je na ně hodně složité.

Respondentka by nám také doporučila pracovat s hlasem – bylo to potichu a ona sama chvílemi nerozuměla, když se herci trochu natočili nebo byli zakryti šátkem.

Dle respondentky se divadlo dětem líbilo a jí samotné se líbil konec divadla, protože je vždycky fajn, když se děti mohou zapojit a když se dostanou blízko k hercům a mohou si na ně i sáhnout.

Děti i pedagogy zaujala nejvíce Vanilka. Mívají to tak vždycky, že je zaujme postava ze všech nejhodnější. A nevhodná postava nebyla žádná.

2) Mateřská škola Fr. Ondříčka 1130/26, České Budějovice - 19. června 2018

- Děti

V této mateřské škole bylo představení sehráno pro 28 dětí - 9 předškoláků a zbytek ve věku 3–4 roky. Učitelky, které sledovaly vystoupení, byly dvě a ke konci se přidala třetí. V této škole bylo příjemné prostředí a děti se stále zajímaly o události, které se v ději objevily. Poté, co Nenávist zaklela Vanilku v kámen, tak se děti nedokázaly soustředit na nic jiného a stále na ni ukazovaly. Děti měly problém vymyslet jméno pro Nenávist. Poté, co jim bylo nabídnuto jméno Zlobilka, tak s ním nesouhlasily, ale žádné jiné nebyly schopny vymyslet. Znamka 3.

- Odpovědi dětí na otázky

Otázka A: kytička a kámen

Otázka B: šedá

Otázka C: Děti nevymyslely.

Otázka D: Vanilka je pod dekou.

- Respondentka číslo 2

Otázka 1: V MŠ Františka Ondříčka jsou s nabídkou divadel velice spokojeni. Zvou si nejrůznější druhy divadel – loutkové, pěvecké a pak osvědčené, které jezdí dvakrát do měsíce. Nabídka divadel je zde široká a je z čeho vybírat. Osvědčenými divadly jsou Sluníčko, Divadlo Luk, Divadlo Okýnko, Divadlo Máma a Táta nebo Divadlo Hugo a Fugo. Oblíbený je také Karel Daňhel, jehož představení trvá přes hodinu a děti skvěle udrží pozornost. Jindy při běžně 45minutovém divadle se to mnohdy nepodaří.

Otázka 2: Bývá to průměrně 50 Kč na dítě a většinou se ho zúčastní 60 dětí. Celková kapacita MŠ je 80. Někdy přijede divadlo za 45 Kč, někdy za 65 Kč, ale většinou je to v rozmezí 40–60 Kč za dítě. Za naše představení by MŠ Františka Ondříčka zaplatila standardně 50 Kč.

Otázka 3: Respondentka 2 se domnívá, že studentské divadlo bylo srovnatelné s profesionálním. Jediným rozdílem je, že profesionální herci více přehrávají mimiku a mluví více nahlas, ale dodává, že naše divadlo bylo moc pěkně udělané.

Ostatní divadla také více zapojují děti například tím, že vytáhnou někoho z publika. Studentky se dětí také ptaly, ale profesionálové je zapojují ještě více. Například děti musí tleskat, dupat, aby to pro ně nebylo dlouhé. Musejí udělat nějaký pohyb nebo dostanou dřívka, aby dělaly nějaký rytmus apod. Stejným způsobem, jakým se ptaly studentky na rady, tak se ptají také profesionální divadla, ale ve větší míře.

Otázka 4: Respondentka 2 by nás doporučila, protože se jí naše divadlo líbilo a myslí si, že i děti byly nadšené vzhledem k jejich reakcím. Opravdu se snažily, aby princ našel Vanilku a celé to prožívaly.

Otázka 5: Respondentka 2 by nám doporučila přidat nějaký pohyb pro děti, aby musely vyskočit, zatleskat, zadupat, zakřičet nebo něco pošeptat. Zdůrazňuje, že pro děti je vhodné něco akčnějšího, kdy si například herec vyzve někoho z publika, kdo mu pomůže anebo se dětí více ptá. Respondentka si myslí, že divadlo bylo moc hezky připravené včetně kostýmů a rekvizit.

Dle respondentky, která se po představení bavila o divadle s dětmi, se jim nejvíc líbil Otakárek a pak ještě Nenávist, které děti říkaly čarodějnice.

Respondentce 2 se líbila Vanilka, protože krásně zpívala a princ Otakárek v jeho kostýmu. Všechny postavy by hodnotila pozitivně. I Lásku a Nenávist, které krásně a vzosně podávaly gesta. Respondentka uvádí, že pomůcky byly hezky udělané a je vidět, že to dalo hodně práce.

Respondentka doporučuje více zapojit děti a přehrávat mimiku. Zpočátku, když mluvila Lásku s Nenávistí, tak to mohlo být pro děti dlouhé, takže by bylo lepší, aby to bylo výraznější.

3) Základní škola a Mateřská škola J. Š. Baara, České Budějovice - 20. června 2018

- Děti

V této školce bylo 27 dětí, z nichž polovina byla ve věku 5 let a druhá polovina ve věku 4 roky. Představení sledovaly 2 učitelky a jedna uklízečka. Děti byly pozitivně naladěny již od začátku. Nemohly se dočkat, až pohádka začne. Když vstoupil na scénu vypravěč, tak děti začaly samy tleskat a smát se. Velice se jim líbilo jméno Vanilka. V průběhu děje se zapojovaly a po skončení měl největší úspěch vypravěč. Děti si s ním nejen

povídaly a hrály, ale také se chtěly vyfotit na památku. Pro děti byly velkým zpestřením pasáže s hudebním doprovodem. Znamka 1.

- Odpovědi dětí na otázky

Otázka A: kytička a růženín

Otázka B: růžová

Otázka C: Lojzička

Otázka D: Zaklela ji Nenávist.

- Respondentka číslo 3

Otázka 1: V ZŠ A MŠ J. Š. Baara mají své tři oblíbené divadelní soubory, které si objednávají již čtvrtým rokem a každý má dvě nebo tři vystoupení během roku a děti jsou nadšené. Ta divadla, která se neosvědčila, byla postupně vynechávána. Osvědčená divadla jsou divadlo Máma a táta a divadlo doktora Mráze.

Otázka 2: Za jedno představení v této mateřské škole zaplatí přibližně 50 Kč. Počet dětí v MŠ je 90, průměrně se jich účastní divadla mezi 60–70. Rodiče zaplatí celkovou částku za pololetí – 250 Kč. Pro většinu rodičů je to dobré, že děti trochu poznají kulturu, protože málokdy jdou do divadla s rodiči.

Respondentka 3 by za naše představení zaplatila stejnou částku jako za profesionální divadlo – čili 50 korun.

Otázka 3: Respondentka 3 se domnívá, že na rozdíl od profesionálních herců nejsme tak odvázaní. Respondentka sama uvádí, že se jí nejvíce líbil vypravěč, protože je to chlap, na které v MŠ nejsme zvyklé.

Divadlo studentek má 20 minut. Do MŠ jezdí profesionální tak na 40–45 minut. Takže by se cena pohybovala také níž. Ale ve finále se jí to líbilo.

Zdůrazňuje, že je důležité se s dětmi o divadle pobavit, o čem pohádka bude a po jejím skončení ji zase probrat.

Otázka 4: Respondentka číslo 3 by prozatím zůstala u osvědčených herců, ale pokud by byla ještě nějaká možnost nás znovu vidět, tak proč ne.

Otázka 5: Respondentka si myslí, že bychom měli být kurážnější, což souvisí s trémou. Na druhou stranu říká, že pomůcky byly v pořádku, byli jsme připraveni, a to je hlavní. Domnívá se, že podstatné zlepšení pro naše divadlo by mohla přinést praxe, kterou se člověk nejvíce naučí. Uvádí, že vypravěč byl živější – více odvázaný. Respondentce se moc líbilo, že do pohádky byly zakomponované písničky a že to nebylo pouze mluvené slovo.

Respondentce 3 se zdála Láska taková zvláštní, taková jako namyšlená a zahrála by ji trošku jinak. Musí se nad tím člověk zamyslet. V jejích očích byla Nenávist dobrá, ale Láska taková pitvořivá.

Nejvíce se jí líbila Vanilka, poté vypravěč a potom princ.

4) Mateřská škola Pražská, České Budějovice – 1. návštěva – 20. června 2018

- Děti

Zde jsme hráli divadelní představení pro 50 dětí. Divadlo sledovaly čtyři učitelky. Vzhledem k tomu, že předškoláci, pro něž bylo představení plánováno, měli jiný program, tak nám byly přiděleny děti ve věku od 2 do 4 let. Paní ředitelka měla zájem, aby naše vystoupení viděli i předškoláci, a proto si nás pozvala i na pozdější termín.

U dětí s nižším věkem bylo viditelné, že se v ději pohádky ztrácejí. Toto téma na ně bylo složité na pochopení. Po celou dobu se však snažily udržet pozornost. Jednotlivé pasáže je zaujaly, avšak nedokázaly si je spojit do jednoho celku. Znamka 4.

- Odpovědi dětí na otázky

Otázka A: Kytíčku, ale kamínek musel být napovězen.

Otázka B: duha

Otázka C: Julinka

Otázka D: Děti nevěděly.

- Respondentka číslo 4

Otázka 1: Nabídka divadel v MŠ Pražská je v současné době dost velká a přesahuje ji nad rámec, než co by mohlo být. Divadla se ozývají v průběhu roku a jsou objednávána tři čtvrtě roku dopředu. Jsou objednávána, aby bylo divadlo každých 14 dní.

V MŠ Pražská jsou ne se všemi divadly spokojeni. Nějaká osvědčená divadla zaujala děti víc než divadla nová, která jsou zaměřena spíše na moderní umění, čemuž děti zatím moc nerozumějí. Osvědčenými divadly jsou Divadlo Zvoneček, Divadlo Okýnko, Divadlo Kos.

MŠ divadla využívá také na zahradní slavnost na konci školního roku. Jsou to divadla, ve kterých je spojen pohádkový námět s akcí samotných dětí.

Otázka 2: V průměru je to 45–50 Kč. MŠ je trojtřídní, účastní se tak 60 dětí. Pokud bychom představení časově natáhli, tak by nám MŠ zaplatila srovnatelnou částku.

Otázka 3: Divadlo studentek obsahuje určité věci, které by se daly nějak opravit nebo si o nich popovídat a rozvést je. I profesionální divadlo není kolikrát ve všem stoprocentní.

Otázka 4: Respondentka 4 by naše divadlo doporučila, protože je to zkušenost nejen pro nás, ale také pro mateřské školy. Každá učitelka může mít jiný názor, protože co člověk, to názor.

Otázka 5: Respondentka 4 by doporučila, aby bylo divadlo dynamičtější, mělo rychlejší spád. Dnešní doba to vyžaduje, děti jsou na to zvyklé a více je zaujme představení, které obsahuje pohyb, hudbu a kde se mohou do děje zapojit. Toto je zaujme více než pasivní předávání nějakého kulturního díla.

Respondentka 4 se domnívá, že představení je vhodné pro předškolní děti. Pro menší děti ne. Pro ně by bylo vhodné, kdyby tyto vlastnosti měla třeba zvířátka, aby to pro ně bylo srozumitelnější, ale pro starší děti bez problému.

Respondentku číslo 4 nejvíce zaujal princ a vypravěč, protože právě oni měli tu dynamiku.

5) Mateřská škola Pražská, České Budějovice – 2. návštěva - 23. ledna 2019

- Děti

Zde jsme hráli pro 11 dětí ve věku 5 až 6 let a pro dvě pedagožky. Děti nebyly tak aktivními diváky, ale oproti tomu byly výbornými pozorovateli a posluchači. To bylo způsobeno tím, že představení bylo odehráno pro děti v neobvyklou dobu, kdy běžně odpočívají po obědě. Děti byly vcelku unavené, a proto jsme uzpůsobily i naše

představení jejich rozpoložení. Podle komunikace mezi dětmi po představení bylo zřejmé, že pohádce porozuměly a orientují se v ní. Znamka 2.

- Odpovědi dětí na otázky

Otázka A: růženín a kytičku

Otázka B: růžová

Otázka C: Děti nereagovaly na výzvu od lásky. Souhlasily se jménem Štěstěnka.

Otázka D: zkameněla

- Respondentka číslo 5

Otázka 1: Nabídka divadel v MŠ Pražská je obrovská, respondentka 5 zaznamenává vysoký nárůst. Dle respondentky je vidět, že spousta divadelníků se osamostatňuje a třeba i mimo svůj soubor vytváří divadelní představení pro MŠ. MŠ Pražská má vytipovaná některá divadla, která jsou kvalitní, ale v nabídce je i spousta divadel, která nezohledňují přímo potřeby předškolních dětí. Osvědčená divadla jsou Divadlo Kos, Divadlo Okénko a Divadlo Luk.

Otázka 2: Respondentka 5 uvádí, že ceny představení rostou, z nějakých 30 Kč před pár lety teď ceny stoupají k 45–50 Kč. Divadlo platí zhruba 60 přítomných dětí. Vzhledem k tomu, že naše představení trvalo zhruba půl hodiny a představení pořádané profesionály trvá většinou 45 minut, tak by nám MŠ Pražská zaplatila kolem 30 Kč.

Otázka 3: Respondentka 5 uvádí, že u představení pořádané studentkami je velkou přidanou hodnotou jejich nadšení. Domnívá se, že právě ono pohlí více diváky než profesionální výkon, který už profesionálové jedou ze setrvačnosti. Je zřejmé, že u profesionálních herců jsou dialogy profesionálnější, také pohyb v prostoru, ale to pro učitelky mateřských škol neznamena tolik, jako když vidí nadšené lidi, kteří přijdou do MŠ udělat něco takového pro radost a radost přenesou na ně a na děti. Respondentka prozradila, že by dala přednost raději našemu představení než tomu profesionálnímu, které jede jen tak na živnost. Sdělila, že toho si cení daleko víc.

Otázka 4: Respondentka 5 by určitě naše představení doporučila i jiným mateřským školám.

Otázka 5: Respondentka číslo 5 sdělila, že nemá žádný nápad, co by chtěla vylepšit. Celkově jí doba i rozsah divadla přišly sympatické. Divadlo nebylo nijak zdlouhavé a

přišlo jí, že děj měl spád, byl jasně srozumitelně řečený, úžasné kostýmy, bylo na co koukat, byla to podívaná, projev byl milý a sympatický. Tematika je pro děti hodně přínosná. V pohádce se objevuje vítězství dobra a hlavní pohádkový motiv, se kterým paní učitelky v MŠ s dětmi žijí a je to jejich krédo. Lpějí si na tom, aby u nich dobro fungovalo a aby tam bylo pěkné prostředí a pěkné vztahy, takže si myslí, že tematicky to byla velmi dobrá volba. Dodává, že vše bylo podané skutečně seriózně a pravdivě. Nebylo to převedené do nějaké komedie nebo nepřírozeného. Byl to skutečně příběh, jak běží v životě a jak si ho diváci mohli prohlédnout. Respondentka 5 je přesvědčená, že s příběhem budou ještě dlouho pracovat a že představením to nekončí.

Respondentka 5 uvádí, že si myslí, že nejvíc se všem líbila Vanilka. Všichni jí hodně fandili, aby to dobře dopadlo a ta radost z dobrého konce byla u dětí opravdu veliká.

Zároveň sděluje, že jí žádná z postav nepřišla nevhodná. Líbilo se jí, jak se nakonec i záporná postava obrátila v dobro a jakým způsobem. Bylo krásné, jak Láska dovedla Nenávist ke změně a podpořila ji v tom a ona nijak nevzdorovala, nechala si to všechno pěkně vysvětlit a přidala se na stranu dobra. Respondentce byly všechny postavy v závěru sympatické, a tak jak bychom si i my přáli, abychom se měnili a abychom špli k lepšímu já. Respondentka je přesvědčená, že pohádka byla pro děti velikou inspirací, že člověk nad sebou nemusí lámat hůl, když se sebou není spokojený, že ta šance na zlepšení je tady vždycky.

Respondentka měla velikou radost, že jsme se do něčeho takového pustili a svěřila se, že nám rozumí, co nás to musí stát úsilí udělat takovou výpravnou věc – včetně kostýmu, kulis.

6) Mateřská škola E. Pitterra, České Budějovice – 22. června 2018

- Děti

Zde bylo vystoupení pro nás nejsložitější, a to z toho důvodu, že jsme hráli pro 82 dětí ve všech věkových kategoriích a pro 5 učitelek. Bohužel jsme k hraní pohádky dostali pouze malý prostor, na němž byl problém se vejít se všemi rekvizitami. Proto jsme museli naše představení uzpůsobit novým podmínkám. Pohádka bavila děti, neustále se zapojovaly, když byly vyzvány a tleskaly, kdy jen to šlo. Bohužel jsme zpozorovali, že děti v zadních řadách byly znevýhodněny, protože přes ostatní neviděly na všechny

rekvizity. Měli jsme obrovský aplaus na konci vystoupení, kdy děti tleskaly, i když jsme už odešli za oponu, a tak jsme se znovu vrátili a dětem se klaněli. Od dětí a paní učitelek jsme pak všichni dostali za odměnu lízátko. Divadlo se líbilo i paním učitelkám v tom, že je to klasická pohádka. Zámka 1.

- Odpovědi dětí na otázky

Otázka A: kamínek

Otázka B: červený, bílý, růžový

Otázka C: Květinka, Kytička

Otázka D: Unesla ji Nenávist.

- Respondentka číslo 6

Otázka 1: Dle respondentky 6 je nabídka divadel na Budějovicku dost široká. Osvědčená divadla jsou Divadlo Zvoneček, Divadýlko Okýnko, nebo Divadlo Kos.

Špatné zkušenosti má MŠ s Jihočeským divadlem – tendenční pohádky, které nejsou vhodné pro děti, protože trochu minuly výchovným působením.

Otázka 2: V této MŠ zaplatí dítě 45–50 Kč za představení. MŠ má 108 dětí. MŠ vybírá příspěvek SRPŠ po celý rok a z toho si částku za divadlo strhávají. V MŠ E. Pittera by nám za naše představení zaplatili průměrnou částku, která se platí i za profesionální divadelní představení.

Otázka 3: Respondentka 6 tvrdí, že je to jiné. Většinou, když do MŠ jezdí profesionální divadýlka, tak jezdí s loutkami, nebo v kombinaci herci, loutky, maňásek. My jsme byli jen jako herci. I když do MŠ jezdí také divadlo Okýnko a Kos, což jsou také jen herci, ale jsou to lidé, co se tím již živí, takže je to o něčem jiném.

Respondentka 6 je toho názoru, že účel pohádky byl splněn a děti na ni reagovaly skvěle. Na dobro, zlo a snažily se pomáhat. Někdy takhle schopnost u některých dětí začíná pomalinku, ale jistě stagnovat, protože jsou krmeny americkými seriály. Respondentka 6 nemá ráda tyto seriály a střilečky moderní doby. Naše pohádka byla klasika, což má moc ráda. Jedinou připomínku, kterou by nám respondentka 6 vytkla, bylo, že naše rekvizity byly na zemi a děti v zadních řadách vstávaly, protože neviděly. Bylo nám doporučeno, abychom si zkusili udělat takový improvizovaný jevištko – třeba ze stolečků. Také bychom měli přidat na hlase, modulovat ho a nemluvit

monotónně a děti to pak zaujme víc. To všechno nás ale naučí praxe a děti reagovaly skvěle, paní respondentce 6 se to moc líbilo, takže jen takové doporučení.

Otázka 4: Respondentka 6 nevidí důvod, proč by mateřské školy měly pořád jet jen v zajetých kolejích. Respondentka 6 řekla, že to časem vypilujeme a budeme jistě šikovní, že by bylo třeba dobré, domluvit se v nějaké školce, kde bude představení a jet se na něj podívat, protože pokud neuvidíme svou konkurenci, nebudeme se moc vylepšovat.

Otázka 5: Respondentka 6 nám řekla, že děti jsou všudybílkové a je třeba dopředu domyslet, jak budou reagovat. Takový to pššt, a ticho a teď mluvím, by se prý nemělo vůbec objevit, protože my jsme na jevišti a nejsme přímo v kontaktu s dětmi. Jde vyloženě o modulaci toho hlasu. Například, když začnou zlobit, tak si máme začít zpívat. Děti vidí, že se něco děje a zpozorní. Využít nějaký malý antišok. Něco, co děti nebudou v tu chvíli čekat a budou na to reagovat.

Dle respondentky 6 Láska mluvila opravdu potichu a dodává, že Nenávist, když má být bestie, tak ať je opravdu bestie a ať si zařve. Mohlo by nám pomoci se do těch rolí více vžít.

Je totiž důležité, aby bylo jasné, že tohle je dobro, tohle je zlo, což v našem představení prý viditelné bylo. Respondentka 6 řekla moc hezkou větu: „*Ono to tak bohužel v životě někdy nevychází, ale pohádky jsou od toho, aby pohladily duši.*“

7) Mateřská škola Neplachova, České Budějovice – 1. návštěva – 17. října 2018

- Děti

V první skupině byly děti věku 3 a 4 let a jejich počet činil 49. Společně představení zhlédly 4 učitelky. Chování dětí odpovídalo jejich věku. Nedokázaly se zapojovat i přes naši snahu vtáhnout je do děje. Jedna holčička začala plakat, když přišla na scénu Nenávist. Z pohledů dětí a jejich reakcí bylo patrné, že jim chybí souvislosti. Znamka 5.

- Odpovědi dětí na otázky

Otázka A: koně

Otázka B: modrá

Otázka C: Markétka

Otázka D: Stal se z ní kámen.

- Respondentka číslo 7

Otázka 1: V MŠ Neplachova je nabídka divadel pestrá a jsou s ní spokojeni. Jedná se o vhodné pořady pro děti a v MŠ už mají vytipovaná divadla, která si zvou a která se osvědčila.

Osvědčeným divadlem je Zvoneček.

Otázka 2: Jedno dítě zaplatí 45–50 Kč dnes už běžně. MŠ navštěvuje 130 dětí. Za naše představení by MŠ zaplatila 30 Kč.

Otázka 3: Respondentka 7 odpovídá tak, že když už je někdo profesionál, tak používají jinak hlas, komunikují více s dětmi, všechno je o zkušenosti. Respondentka 7 řekla, že naše divadlo nebylo špatné, ale ještě není profesionální. Je to ještě znát, ale ne moc. Dle respondentky 7 děti koukaly a moc nerozuměly ději, protože láska a nenávisť je těžké téma na pochopení pro tříleté děti. Respondentka 7 řekla, že pro ty nejmenší by byla vhodná třeba pohádka O perníkové chaloupce. Naše pohádka by byla vhodná tak pro děti 5–6leté.

Otázka 4: Respondentka 7 by naše představení určitě jiným mateřským školám doporučila.

Otázka 5: Respondentce 7 se zdálo, že někteří z nás měli ostych. Dále by ještě udělala, že princ by měl být princ. Neměla by ho hrát dívka, ale kluk – vypravěč. To je jediné, co by respondentka na našem představení změnila, jinak se jí představení líbilo.

Nejvíce se respondentce 7 líbila Vanilka a nevhodná postava jí nepřišla žádná.

8) Mateřská škola Neplachova, České Budějovice – 2. návštěva – 17. října 2018

- Děti

V této druhé skupině bylo 57 dětí ve věku 5 a 6 let. Pohádku zhlédly také 4 učitelky. Tyto děti reagovaly skvěle, smály se a tleskaly. Když byl princ Otakárek v nesnázích, tak mu radily, aby mohl snáze nalézt Vanilku. V průběhu představení odpovídaly na otázky. Na závěr jsme od nich sklídili aplaus a děti si s námi chtěly povídat. Znamka 1.

- Odpovědi dětí na otázky

Otázka A: kamínek

Otázka B: růžová

Otázka C: Julinka, Mazlíček

Otázka D: Proměnila se v kámen.

- Respondentka číslo 8

Otázka 1: Nabídka divadel je dostatečná a MŠ Neplachova už má vybraná divadla. Ve většině si vybírají známá divadla, o kterých ví, že jsou kvalitní.

Otázka 2: Cena divadla se pohybuje mezi 40–50 Kč. Za naše divadelní představení by MŠ Neplachova zaplatila zhruba 30–40 Kč.

Otázka 3: Respondentka 8 uvádí, že naše divadlo je více bezprostřední, a ještě nám trochu chybí takový ten dril, ale že je to pouze o zkušenosti a dětem se to viditelně líbilo. Dodává, že tyto děti už jsou starší a pochopily tu pointu, a to je důležité, takže si můžeme zpětně přehrát, že jsme na dobré cestě. Podstata dobra a zla byla vypíchnuta, dobře to skončilo, takže by respondentka 8 neměla žádné připomínky.

Otázka 4: Respondentka 8 by naše představení určitě doporučila mateřským školám v okolí, protože je to zase něco trochu jiného a moc se jí líbilo, jak jsme zpívali, je vidět že to děti chytlo. Paní učitelka hned po představení dětem zpívala písničku z naší pohádky, když šly po schodech zpět do své třídy a děti se hned přidaly.

Otázka 5: Respondentka 8 by na našem představení neměnila nic a nechala by ho tak, jak je, protože účel i cíl splnilo. Také by řekla, že jsme pohádku dobře zahráli, jen tomu chybí taková ta vyhranost, ale hezky jsme navazovali dějové linie na sebe.

Respondentka 8 se také zmínila, že je fakt, že lidé chodí buď na amatéry nebo na profesionály a když ona sama je postavena k volbě výběru mezi nimi, tak se velice ráda jezdí podívat na amatéry, konkrétně do Hluboké nad Vltavou, a to z toho důvodu, že jí to přijde bližší, takové lidské.

Respondentku 8 zaujala nejvíce Vanilka, zvláště svým projevem a zpěvem, protože má krásný hlas. Dle respondentky 8 byly pro děti důležité postavy Láska a Nenávist, protože tam děti viděly tu podstatu.

Žádná z postav nepřišla respondentce nevhodná, protože každá postava má v pohádce své postavení. Dle respondentky 8 měl i vypravěč velmi důležitou roli, protože celý příběh uvedl, následně vedl tu linii, takže je velice dobře, že byl do pohádky zařazen.

Respondentka 8 si myslí, že se pak děti lépe orientují, když se objeví nějaké hlušší místo, tak ví, že něco přijde. Dítěti to pak hodně pomůže.

- Doplnující rozhovor

Nabídka divadel je veliká, ale paní ředitelka má svá oblíbená divadla, která si objednává a má je vyzkoušená a ví, že děti baví. Těmito divadly jsou Divadlo Úsměv, Divadlo Dokola, Divadlo Luk a Divadlo Víti Marčíka.

9) Mateřská škola Nerudova, České Budějovice – 1. návštěva – 23. ledna 2019

- Děti

V této skupině bylo 64 dětí ve věku 3 a 4 roky a 4 pedagožky. Děti byly zpočátku nesmělé a ostýchaly se. Po vypravěčově uvedení do děje děti pookřály. Děti byly po celou dobu velmi slušné, nevstupovaly do děje bez vyzvání, i když na nich bylo vidět, že by se rády zapojily. Z toho důvodu jsme se snažily jim dávat co nejvíce příležitostí být součástí pohádky. V průběhu představení nám spadla opona a děti se začaly hodně smát, avšak nebyl problém je poté utišit. Znamka 2.

- Odpovědi dětí na otázky

Otázka A: kamínek

Otázka B: růžová

Otázka C: Rozárka

Otázka D: Nenávist podváděla.

- Respondentka číslo 9

Otázka 1: Respondentka 9 nám sdělila, že divadla pro MŠ neshání, ale že kolegyně vybírá divadla a vždycky jsou kvalitní a pěkná a vždy jsou spokojeni.

Osvědčená divadla jsou Letadlo, Bambini a Zvoneček.

Otázka 2: Cena divadla se pohybuje mezi 40–50 Kč. Za divadlo platí přibližně 166 dětí. Respondentka 9 uvedla, že za naše představení by zaplatila, kolik bychom si řekli, protože o ceně nesmlouvá.

Otázka 3: Respondentka 9 sdělila, že co se týče rekvizit a mluvního projevu, tak v tom jsou profesionálové lepší, ale že se nám představení povedlo.

Otázka 4: Respondentka 9 si myslí, že divadlo studentek je příjemná změna, takže by měla každá MŠ mít možnost vidět naše představení a pak ať se sami rozhodnou, jestli nás opět osloví.

Otázka 5: Respondentka 9 by více zapojila muže, udělala by z něj třeba prince. Nedělala by prince z holky. Jinak se zmínila, že pozorovala děti a těm se to líbilo, a to je rozhodující. Vydržely, nepovídaly si a respondentka je přesvědčená o tom, že pokud by se to dětem nelíbilo, tak by nám to daly hned najevo. Takže máme určitě zpětnou vazbu od dětí.

10) Mateřská škola Nerudova, České Budějovice – 2. návštěva – 23. ledna 2019

- Děti

V této skupině bylo 58 dětí ve věku 5 a 6 let. Představení viděly také 4 pedagožky. Vůbec nejaktivnější skupina dětí za celou dobu. Děti na vše reagovaly a snažily se princi pomoci při hledání Vanilky. Kdykoliv mohly, tak radily a zapojovaly se do děje. Samotné je napadlo, že když už Nenávist nebude zlá, tak by ji mohly nazvat jiným jménem. Po skončení představení si s námi děti povídaly v šatně a pohádku velmi kladně hodnotily. Líbily se jim jednotlivé postavy i samotný děj. Byli jsme velmi mile potěšeni, když nám paní učitelka sdělila, že jeden chlapec s diagnózou ADHD vydržel po celou dobu sedět v klidu a sledovat divadlo. Nikdy před tím se u něj s ničím podobným nesetkala. Znamka 1.

- Odpovědi dětí na otázky

Otázka A: růženín

Otázka B: růžová

Otázka C: Srdíčko, Kytička, Princezna

Otázka D: Nenávist ji unesla a proměnila v kámen

- Respondentka číslo 10

Otázka 1: Vzhledem k tomu, že respondentka 10 má ve školce na starosti kulturu, tak jsem se dozvěděla, že nabídka divadel je opravdu veliká, avšak jejich kvalita má různou úroveň. Mateřská škola má v současné době osvědčená divadla, která jsou vyzkoušená a jsou moc pěkná a vždy, když hrají představení, tak si je už objednávají hned na další rok. Každý rok respondentka zkusí pozvat jedno nové divadlo, ale později toho třeba

lituje, protože ta kvalita není na stejné úrovni. Jedná se o divadla loutková, herecká, ale také o různá hudební představení.

Osvědčená divadla jsou Bambini, Zvoneček a Letadlo – divadlo z Karlových Varů, které je opravdu promakané, včetně veškerých rekvizit – svítící planety, hudba, raketa. Dříve jezdil pán se svou manželkou, ale nyní to není z rodinných důvodů možné, a tak jezdí sám. MŠ navštěvuje vždycky jednou za rok v červnu. Na pánovi je vidět, že to dělá rád.

Otázka 2: Cena za představení pro jedno dítě je čím dál víc dražší. Dříve bývalo tak 35–45 Kč a nyní je to spíš 45–50 Kč. 45 Kč je tedy průměr. Najdou se i dražší vystoupení, ale MŠ takovouto cenu neakceptuje, vzhledem k tomu, že školku navštěvují i sourozenci a pro rodiče by to pak byla větší finanční zátěž a z tohoto důvodu je akceptována cena maximálně do 50 Kč.

Celková kapacita je 160 dětí, takže záleží, kolik se jich sejde. Respondentka sděluje, že 15 dětí navštěvuje odloučené pracoviště v Rudolfovské ulici, ale tyto děti se údajně takovýchto představení neúčastní, neboť chodí do jiných MŠ na divadla společně.

Za naše představení by MŠ zaplatila také kolem 40 Kč.

Otázka 3: Respondentka 10 uvedla, že záleží, s jakým divadlem by se naše představení porovnávalo. Zažila už totiž divadla, která by s naším byla hodně srovnatelná, takže usuzuje, že se nám hodně povedlo. Jediným rozdílem je, že většinou profesionální představení trvají 40–45 minut, ale co se týče hereckých výkonů, tak tvrdí, že se nám to určitě povedlo.

Otázka 4: Respondentka 10 by naše představení určitě doporučila jiným MŠ.

Otázka 5: Respondentce 10 se velmi líbilo, jak jsme měli do pohádky zapojenou hudbu a zapojovali jsme děti.

Respondentka 10 měla od dětí pocit, že spíš fandily kladným postavám. Je to také způsobeno tím, že děti vedou prosociálně. Bylo znatelné, že děti po celou dobu vystoupení chtějí pomoci, ať už principi Otakárkovi nebo Vanilce. Respondentka také uvádí, že i záporná postava byla pěkně vykreslená a děti pochopily, že postava je záporná. Hezký byl prosociální závěr a moc se dětem líbilo, že mohly pomáhat. Paní učitelkám i dětem se moc líbil náš zpěv, kterého by do pohádky zapojily ještě víc. Zejména písně, které jsme zpívali pětihlasně, nám prý moc hezky zněli dohromady.

5 DISKUZE

1) Jaká je v současnosti nabídka profesionálních divadelních představení?

První výzkumná otázka se zabývala nabídkou profesionálních divadelních představení. Téměř všechny odpovědi od respondentek se shodují v tom, že nabídka profesionálních divadel v Českých Budějovicích je široká a dostačující. V několika případech bylo řečeno, že nabídka dokonce převyšuje poptávku. Avšak také se shodují v tom, že kvalita mnoha divadelních souborů má rozdílnou úroveň a neztotožňují se s požadavky učitelek. U většiny respondentek se objevila odpověď, že mají i negativní zkušenost a setkaly se se soubory, které nespĺnily jejich očekávání. Problém může být u divadel, která se nezaměřují na klasické pohádky, v nichž je v popředí konflikt dobra a zla. Podle respondentky číslo 4 se takováto divadla zaměřují na moderní umění, kde se například neobjevuje mluvený projev. Respondentka číslo 6 se podělila o svou negativní zkušenost s tendenčními pohádkami od Jihočeského divadla. Se třídou byla na pohádce Kocour v botách. V jedné ze scén šel kněz na kocoura s nožem a vyhrožoval, že pokud se na scéně do deseti minut kocour neobjeví, tak ho stáhne z kůže. Děti z toho byly vyděšené.

Součástí první otázky bylo také zjistit, jaká divadla školky navštěvují. Divadelních souborů se v rozhovorech objevilo nepřeberné množství. Nejvíce byla zmiňována divadla Zvoneček a Okýnko a to 5krát. Poté divadlo Luk 4krát, divadlo Kos 3krát a dále méně známá, ale přesto oblíbená divadla Máma a táta, Hugo a Fugo, Sluníčko, Úsměv, Dokola, Bambini nebo Karel Daňhel.

Tab. 2: Průměrná cena za jedno dítě a cena za naše představení

Respondentka	Průměrná cena pro jedno dítě (v Kč)	Cena, kterou by respondentky zaplatily za nás (v Kč)
1	45–55	15
2	50	50
3	50	50
4	45–50	50
5	45–50	30
6	45–50	45
7	45–50	30
8	40–50	30–40
9	40–50	Kolik bychom si řekly
10	45–50	40

Zdroj: Vlastní zpracování

- 2) Jaká je průměrná cena profesionálního divadla, kterou školka zaplatí za jedno dítě a vyplatí se vynakládat finanční prostředky za hrazené profesionální představení?

V tabulce (*Tab. 2: Průměrná cena*) jsou uvedeny částky, které mateřské školy platí za divadelní představení. Odpovědi respondentek se vesměs shodují a uvádějí, že průměrná cena za profesionální divadlo, kterou zaplatí školka za jedno dítě, je v rozmezí 45–50 Kč.

Další část této výzkumné otázky je spíše teoretická a nezakládá se na hmatatelných podkladech. Vyplatí se vynakládat finanční prostředky za hrazené divadlo? Ve srovnání s amatérským divadlem bývají o polovinu delší. Profesionální představení mají dopodrobna propracován děj, soustředí se na zapojení dětí do děje, a hlavně jsou ověřena praxí. I přesto, že respondentky uvedly, že po zapracování určitých úprav v mém představení by bylo srovnatelné s profesionálním, domnívám se, že hrazená divadla mají ve většině případů smysl. I přesto, že učitelky v mateřských školách mohou amatérské divadlo sehrát, tak pro děti je mnohem přínosnější divadlo, které jim připraví zkušenosti herci, kteří jim dokáží předat mnoho nových schopností a znalostí do reálného života.

- 3) Jak vnímají pedagogové v mateřských školách amatérské divadelní představení ve srovnání s profesionálním divadelním představením?

Poslední výzkumná otázka této bakalářské práce se zabývá tím, zda je amatérské divadelní představení srovnatelné s profesionálním. Ve většině případů se respondentky shodly, že mezi profesionálním a amatérským divadelním představením se nacházejí určité rozdíly. Většina respondentek uvedla, že herci v amatérském divadle nepoužívají dostatečně gestikulační a mimické prostředky a nedokáží být natolik bezprostřední. Nezaměřují se tolik na přehrávání a nedokáží se tak odvázet jako profesionálové. Také se v odpovědích objevilo, že děti by se měly do divadla zapojovat více. Například tím, že se vybere nějaké dítě z publika a stane se součástí scénáře nebo se do děje zapojí pasáže, kde budou děti tleskat a dupat. Respondentka číslo 6 nám doporučila zakomponovat do divadla například i loutku, protože ta děti vždy zaujme. Ve školkách, kde byly děti ve věku okolo 3 let, bylo doporučeno, aby podstata lásky a nenávisti byla zjednodušena na mít rád, nebo nemít rád, protože malé děti nedokáží ve svém věku tyto informace pojmout. Také se v jednom z rozhovorů objevilo doporučení,

aby postavy byly spíše zvířátky, protože děti by to pochopily snáze. Na druhou stranu se respondentky shodují, že děj divadelního představení byl vypracován dobře a byl srovnatelný s profesionálním. Stejně tak byly ve většině spokojeny s kulisami, které se jim líbily. Respondentka číslo 5 však v amatérském vystoupení vidí přidanou hodnotu v nadšení studentek. Jí osobně naše představení pohltilo více než profesionální. Uvedla, že u mnoha profesionálů je vidět, jak jejich výkon vychází ze setrvačnosti. Z toho důvodu by dala přednost našemu vystoupení než vystoupení, za kterým se skrývá živnost. Každá z respondentek viděla hlavní úskalí v nedostatečné praxi, ale domnívají se, že pokud by byly do představení zakomponovány prvky, které uvedly, bylo by představení srovnatelné s profesionálním.

Doplňující otázky v rozhovoru

4) Kolik byste byly ochotny zaplatit za naše představení?

První doplňující otázka v rozhovorech se ptala respondentek, kolik by byly ochotny zaplatit za naše představení. Pět respondentek uvedlo, že by nám zaplatily stejně jako profesionálnímu divadlu. Dvě z nich poté upřesnily svou odpověď a uvedly 40 Kč a 45 Kč. Tři respondentky by nám zaplatily 30 Kč. Respondentka číslo 1 by nám zaplatila 15 Kč a další respondentka by nám dala tolik, o kolik bychom si řekly, protože nesmlouvají o ceně.

5) Doporučila byste naše divadlo jiným MŠ nebo byste raději zůstala u osvědčených herců?

Druhá doplňující otázka v rozhovorech zjišťovala, zda by naše divadlo doporučily i ostatním školkám. Většina respondentek se shodla, že by nás doporučily, protože by bylo vhodné, aby naše představení mohlo zhlédnout více mateřských škol, protože se jedná o příjemnou změnu a nevidí důvod, proč by se mělo jet v zajetých kolejích. Respondentka číslo 1 by raději zůstala u osvědčených divadel. Respondentka 3 by ráda zhlédla od nás ještě jiné vystoupení, aby mohla lépe posoudit kvalitu hereckých výkonů.

6) Co byste na našem představení změnila/vylepšila, která z postav Vás i děti nejvíce zaujala, nebo která Vám naopak přišla nevhodná?

Poslední doplňující otázka je následující: Co byste na našem představení změnila/vylepšila, která z postav Vás i děti nejvíce zaujala, nebo která Vám naopak přišla nevhodná? V tabulce (*Tab. 3: Hodnocení*) jsou uvedeny počty, kolikrát byly postavy zmíněny v rozhovorech. Z toho vyplývá, že nejoblíbenější postava byla Vanilka, což dle respondentek souvisí s tím, že děti mají nejraději vždy tu nejhodnější postavu. Nevhodná postava nebyla žádná, avšak dvě z respondentek uvedly, že by bylo lepší, kdyby prince Otakara nehrála žena, ale muž. Dále respondentka 3 uvedla, že Láska byla nepřirozená, až pitvořivá. Respondentky ocenily závěrečný pětihlasný zpěv a také zmínily, že po skončení pohádky se tato píseň dětem zaryla do paměti a zpívaly si ji. Respondentka 5 řekla, že je nadšená z tématu pohádky, protože s problematikou lásky, nenávisti, nápravy a druhé šance pracují ve školce, a proto budou s pohádkou pracovat i později.

Doporučení, která uvedly učitelky, jsou následující. Více zapojit děti než prozatím. Více písniček, dynamiky a rychlejší spád. Zachovat současný scénář pro starší děti a uzpůsobit ho schopnostem mladších dětí. Více se vžít do rolí, aby bylo jasné, které vlastnosti postava zobrazuje a děti lépe pochopily rozdíl. Zaměřit se na modulaci hlasu a také předvídat, jak mohou děti reagovat na situace.

Součástí experimentu bylo i pozorování aktivity dětí v průběhu amatérského vystoupení. Jejich aktivita byla po celou dobu vystoupení sledována a následně podle toho také oznámkována jako ve škole. Znamky jsou k vidění v tabulce (*Tab. 4: Znamky*). Jednička se v hodnocení objevila celkem 4krát. Děti v těchto školkách byly při představení soustředěné, většina z nich se zapojovala a děti rozuměly souvislostem, které se na scéně děly. Znamka dvě byla udělena ve třech případech. Na některých dětech bylo viditelné, že se v ději ztrácejí, ale většina z nich odpovídala a zapojovala se. U pátého představení byla menší aktivita dětí způsobena tím, že byly po obědě. Znamka tři byla udělena v jednom případě, a to u druhého vystoupení. Zde bylo viditelné, že děti, které jsou ve vyšším věku, byly aktivnější a rozuměly ději lépe než děti, které jsou mladší a v některých případech nevěděly, co se na scéně stalo. Znamky čtyři a pět byly uděleny každá v jednom případě. Tato představení byla sehraána pro děti ve věku od 2 do 4 let a bylo na nich viditelné, že jsou zmateny. Pozornost držely po celou dobu vystoupení, ale nedokázaly reagovat na otázky účinkujících. Zajímavé však

je, že divadelní představení číslo 9 bylo sehráno také pro děti v tomto věku a zde získaly známku 2. V této školce nám bylo sděleno, že s dětmi byla problematika a děj divadla probírán před samotným představením a z toho důvodu je dost možné, že děti dokázaly lépe vstřebat toto téma. Z výsledků je patrné, že tvrzení ve výzkumném problému je reálné a to, že amatérské divadelní představení je vhodné spíše pro děti vyššího předškolního věku.

Tab. 3: Hodnocení

Postava	Počet
Vanilka	7
Otakárek	4
Nenávist	3
Vypravěč	3
Láska	2

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4: Znamky

Mateřská škola	1. Skupina (2–4 roky)	2. Skupina (5 a více let)	Znamka
1	29 dětí	13 dětí	2
2	19 dětí	9 dětí	3
3	13 dětí	14 dětí	1
4	41 dětí		4
5		11 dětí	2
6	38 dětí	44 dětí	1
7	49 dětí		5
8		57 dětí	1
9	64 dětí		2
10		58 dětí	1

Zdroj: Vlastní zpracování

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývá amatérským divadelním představením určeným pro děti předškolního věku v mateřských školách. Práce je rozdělena do dvou hlavních částí, z nichž první část je věnována teoretickým poznatkům o pohádce a pojmům, které se k ní vztahují. Na to navazuje teoretická koncepce vlivu pohádky na děti. Společně s tím je v první části popisována dramatická výchova, její principy a metody.

Druhá část zahrnuje praktickou část kvalitativního výzkumu, v jejímž úvodu je popisována metodika a cíle tohoto výzkumu. V následujících kapitolách jsou popsány výzkumné otázky, výzkumný problém a výzkumný soubor. Poté je v praktické části kapitola, v níž jsou zveřejněny výsledky výzkumu zahrnující metodu experimentu, pozorování a rozhovory s respondentkami. Na závěr praktické části je diskuze, v níž jsou shrnuty a vysvětleny výsledky výzkumu.

Pohádka a divadlo mají nepopiratelný vliv na celý život dětí. Touto sférou se zabývá nespočet osob, které pro děti organizují divadelní představení, a tím jim předávají nové znalosti a zkušenosti do jejich budoucnosti. Stejně tak i mnou vytvořené divadelní představení je bohaté na prvky, které děti vzdělávají. Podařilo se sehrát pro 459 dětí a 35 učitelek. Z toho důvodu považuji hlavní cíle této bakalářské práce za splněné. I přesto, že respondentky uvedly různé změny, které by měly být provedeny ať už při vystoupení nebo ve scénáři, tak samotná podstata divadla je splněna a děti se dozvěděly o lásce, přátelství, odpuštění, spravedlnosti, ale také o zlobě a nenávisti.

Vzhledem k tomu, že třetím cílem bylo zjistit, zda je vystoupení vhodné pro všechny věkové kategorie, tak bylo zjištěno, že je vhodné spíše pro starší děti předškolního věku. Z toho důvodu by bylo vhodné vytvořit druhý scénář, který by byl určený pro děti v mladším věku. Původní postavy by zůstaly zachovány, akorát by se z nich stala zvířata, která by symbolizovala jejich vlastnosti. Z Vanilky by se stala kočička, z Otakárka pejsek, z Lásky by byl holoubek a z Nenávisti by byla vrána. Z vypravěče by se mohla stát moudrá sova, která dětem v průběhu vystoupení objasňuje, co se na scéně děje a také by jim říkala, co ony samy mají dělat. To by obnášelo vytvoření kostýmů, z nichž by bylo viditelné zvíře. Děti by si mohly na závěr na zvířátka sáhnout a pohladit je.

Posledním cílem bylo zjistit, zda je amatérské divadelní představení srovnatelné s profesionálním. Některé respondentky se domnívají, že vystoupení bylo srovnatelné s profesionálním představením pouze částečně, a proto se zde nabízí prostor pro zlepšení určitých pasáží scénáře a dovedností herců. Mé doporučení je následující. Před začátkem vystoupení by vypravěč rozdál dětem různé předměty, které vydávají zvuk. Mohou to být rolničky nebo dřevěné paličky, aby se mohly děti v průběhu vystoupení zvukově vyjádřit a byly tak do děje více zapojeny. Stejně tak by bylo vhodné se dětí ptát v průběhu celého vystoupení například na rekvizity, které se zrovna objeví. Vyvarovala bych se dlouhého dialogu mezi postavami a místo toho bych do děje zařadila zpěv, který se u dětí osvědčil. Herci by se měli zaměřit na charakter svých rolí a více se zabývat podstatou vlastností, které je reprezentují. Proto by bylo vhodné si projít jednotlivé pasáže scénáře a každý herec by byl herci usměřňován tak, aby jeho projev byl vypilován k dokonalosti a hodil se do děje. Součástí by byly i analýzy a predikce vývoje jednotlivých scén, na jejichž základě by bylo možné předvídat reakce dětí.

Mé zjištění je takové, že amatéři bez předchozí praxe se nedokáží vyvarovat chybám a nedokáží se projevovat jako profesionálové. To vše lze získat pouze praxí a určitým odříkáním, protože příprava na vystoupení je fyzicky, psychicky a časově velmi náročná. Poté se však z amatérů mohou stát profesionálové a s tím i souvisí jeden z výzkumných problémů. Pokud by toto představení bylo profesionální, tak by bylo vhodné, aby se stalo hrazeným. I přesto, že jsem se domnívala, že profesionální divadlo lze nahradit amatérským například v podání studentek nebo pedagogů v mateřských školách, tak opak je pravdou. Z toho důvodu je ospravedlnitelné, aby rodiče dětí platili za divadelní představení v mateřských školách.

Díky této bakalářské práci pro mne získaly pojmy divadlo a dramatická výchova nový rozměr. Zjistila jsem, že tyto pojmy mají pro mne v současnosti hlubší význam než kdykoliv před tím. Jsem velice ráda, že jsem dostala tuto příležitost a mohla jsem vytvořit své vlastní divadelní představení a poté ho sehrát před dětmi v mateřských školách. Ve svém budoucím profesním životě budu věnovat divadlu významný prostor, protože díky němu se malé děti alespoň na chvíli dokáží skrýt před realitou dnešního uspěchaného a mnohdy i krutého světa.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BACUS, Anne. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Přeložila Lucie HUČÍNOVÁ. Praha: Portál, 2004. ISBN 978-80-7367-563-9.

BETTELHEIM, Bruno. *Za tajemstvím pohádek: Proč a jak je číst v dnešní době*. Přeložila Lucie LUCKÁ. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-290-1.

ČERNOUŠEK, Michal. *Děti a svět pohádek*. Praha: Albatros, 1990. ISBN 80-00-00060-1.

ČERVENKA, Jan. *O pohádkách: sborník statí a článků*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1960. OCLC 85707136.

DOLÁKOVÁ, Sylvie. *Umíte to s pohádkou? Práce s příběhy v MŠ a ZŠ*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0933-1.

GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. ISBN 14-283-89.

HERMAN, Marek. *Najděte si svého maršana. Co jste vždycky chtěli vědět o psychologii, ale ve škole vám to neřekli*. 3. přeprac. vyd. Ostrava: Vydavatelství Apak, 2014. ISBN 978-80-260-6070-3.

KARAFFA, Jan. *Dramatická výchova a Mikuláš ve škole*. Ostrava: Pedagogická fakulta OU, 2012. ISBN 978-80-7464-230-2.

KOPŘIVA, Pavel, Jana, NOVÁČKOVÁ, Dobromila NEVOLOVÁ a Tatjana KOPŘIVOVÁ. *Respektovat a být respektován*. Kroměříž: Spirála, 2008. ISBN 978-80-904030-0-0.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Vybrané kapitoly z dramatické výchovy*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-756-9.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*, 2. rozšířené a aktualizované vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4435-3.

KŘIVÁNEK, Vladimír a Helena KUPCOVÁ. *Malý slovník literárních pojmů a autorů: texty k literární výchově pro 6.-9. ročník ZŠ a nižší třídy gymnázií*. Praha: Scientia, 1994. ISBN 80-85827-15-8.

- MACHKOVÁ, Eva. *Drama a dramatická výchova*. Praha: Scientia, 1993. ISBN 80-85827-67-0.
- MACHKOVÁ, Eva. *Jak se učí dramatická výchova*. 2. přeprac. vyd. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2007. ISBN 978-80-7331-089-9.
- MACHKOVÁ, Eva. *Volba literární látky pro dramatickou výchovu*. 2. přeprac. vyd. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění v Praze, 2012. ISBN 978-80-7331-214-5.
- MAJZLANOVÁ, Katarína, Albín ŠKOVIERA a Peter FUDALY. *Špeciálna dramatická výchova v sociálnej a špeciálnej pedagogike*. Bratislava: Humanitas, 2004. ISBN 80-968053-9-8.
- MARUŠÁK, Radek, Olga KRÁLOVÁ a Veronika RODRIGUEZOVÁ. *Dramatická výchova v kurikulu současné školy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-472-4.
- MATĚJČEK, Zdenek. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0870-1.
- MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.
- PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 2001. ISBN 80-7290-045-5.
- RICHTER, Luděk. *Pohádka a divadlo*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2004. ISBN 80-902975-2-8.
- ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-124-7
- STREIT, Jakob. *Proč děti potřebují pohádky*. Praha: Baltazar, 1992. ISBN 80-900307-4-2.
- SVOBODOVÁ, Eva a Hana ŠVEJDOVÁ. *Metody dramatické výchovy v MŠ*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0020-8.
- SVOZILOVÁ, Dana. *Analýza strukturované dramatické hry v kontextu dramatické výchovy*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2005. ISBN 80-86928-10-1.

ULRYCHOVÁ, Irina, GREGOROVÁ, Vlasta a Hana ŠVEJDOVÁ. *Hrajeme si s pohádkami*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-355-2.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VALENTA, Josef. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1865-1.

VAŘEJKOVÁ, Věra. *Česká autorská pohádka*. Brno: CERM Akademické nakladatelství, 1998. ISBN 80-7204-092-8.

WAY, Brain. *Výchova dramatickou improvizací*. Praha: ISV, 1996. ISBN 80-8566-16-1.

Internetové zdroje:

MACHKOVÁ, Tereza. *Dramatická výchova jako cesta k četbě*. Ikaros [online]. 2009, ročník 13, číslo 4 [cit. 2018-11-25]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/13343>

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Počty dětí sledujících amatérské divadelní představení	38
Tab. 2: Průměrná cena za jedno dítě a cena za naše představení	55
Tab. 3: Hodnocení.....	60
Tab. 4: Znamky.....	60

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Scénář divadelního představení

Příloha č. 2: Příklad rozhovoru

Příloha č. 3: CD s nahrávkami rozhovorů

Příloha č. 1: Scénář divadelního představení

I. dějství

Děj pohádky začíná narozením malé holčičky Vanilky, nad jejíž postýlkou se sejdou dvě sestry. První se jmenuje Láska a druhá Nenávist. Vedou zde dialog o tom, že Láska chce Vanilce popřát hodně štěstí, zdraví a lásky od právě narozeného prince Otakara. Nenávist se jí posmívá, že nikdy nedovolí, aby je láska dala dohromady. Po dlouhém smlouvání se nakonec rozhodnou, že se vsadí. Uzavřou tedy sázku.

Vypravěč: *„Za dávných časů, za sedmero horami a devatero řekami žily dvě sestry. Jedna se jmenovala Láska a druhá Nenávist.“*

Nenávist: *„Co tu chceš?“*

Láska: *„Přišla jsem jí popřát krásu, zdraví a lásku od právě narozeného prince Otakárka.“*

Nenávist: *„He, ses pomátla, tady vesnická holka a bude si brát prince. Prosím tě, kdo by o ní stál?“*

Láska: *„Myslíš, že nenávist dokáže přemoci osud?“*

Nenávist: *„Pche, nenávist je mocnější než osud.“*

Láska: *„Láska není snad mocnější než nenávist, než smrt?“*

Nenávist: *„Dobrá, tak se vsadíme.“*

Láska: *„Dobrá tedy. Ty říkáš, že nenávist je silnější než láska. Já, tvrdím pravý opak. Podle mě si k sobě cestu najdou a zamilují se do sebe.“*

Nenávist: *„Hm. O tom pochybuju!“*

Podání rukou, láska vřele, nenávist odpudivě.

II. dějství

Jak nám vypravěč napověděl, od té doby, co se narodila Vanilka, uběhlo mnoho let a děj pohádky se přesouvá k potoku, kde představujeme Vanilku jako dospělou slečnu, která právě pere prádlo v rybníce. Tu najednou se stane něco nečekaného. Přímou před

ní do potoka spadne princ Otakar se svým koněm Šemíkem. To zařídila právě Nenávist za účelem, aby se princ s Vanilkou nesetkali.

Princ se Vanilce omluví a poté se spolu seznamují. Jdou se spolu projít, princ Vanilce trhá květiny, tancují spolu, zpívají si. Takto se scházejí každý den ve stejnou hodinu na jejich oblíbené louce. Na jedné schůzce najde Otakar vzácný kamen – růženín, který Vanilce daruje jako důkaz jejich lásky. Potom se rozloučí, protože Otakara volají královské povinnosti. Mezitím Nenávist unese Vanilku a zakleje ji v kámen. Další den, kdy přijde Otakar na další schůzku, už Vanilka nedorazí. Otakar je nešťastný a všude Vanilku hledá. Ptá se i dětí na pomoc. Objíždí široké okolí na Šemíkovi, a ne, a ne Vanilku najít. Celý unavený si sedne v lese pod strom a kouše jablko. Najednou se objeví stařenka, která má na zádech velkou nůši, a tak jí hned Otakárek běží na pomoc. Se vším se stařence svěří a ona mu na oplátku daruje kouzelnou květinu, která ho dovede za Vanilkou.

Vypravěč: *„Léta plynula a z Vanilky vyrostla krásná moudrá dívka, která byla pracovitá a chodila prát prádlo k potoku.“*

Vanilka: U potoka zpívá píseň Teče voda teče.

Vypravěč: *„Co to slyším děti? Slyšíte to také?“*

Zapojení dětí tleskáním o stehna. Najednou přijíždí na koni princ Otakar a uslyší krásný Vanilčin zpěv, který se line široko daleko, a tak princ zamíří k rybníku.

Nenávist: *„Nesmí se setkat, musí se něco stát! Spadni z koně, spadni z toho koně!“*

Princ padá do potoka.

Vanilka: *„Co mi tady špiníš vodu? Nevidíš, že peru?“*

Princ neumí plavat a topí se.

Vanilka: *„Podej mi ruku, pomůžu ti.“*

Princ: *„Nezlob se, ale když jsem slyšel, jak krásně zpíváš, tak se mi splašil můj Šemík.“*

Následují schůzky a hraje píseň Lásky na 100 let.

1. schůzka: Princ s Vanilkou sedí na lavičce, pozorují okolí, princ začne Vanilce trhat kytky.

2. schůzka: Opět se princ s Vanilkou setkají u potoka na lavičce a princ trhá Vanilce kytku a najednou narazí na růženín – daruje ho Vanilce jako nejněžnější důkaz jeho lásky.

Nenávist: *„Je tohle možné? To snad není pravda!!! Nemůže, nemůže. Áááá!“*

Láska hází květy a má radost.

Princ a Vanilka se rozloučí, když zazvoní polední zvony.

Nenávist: *„Nedovolím, aby láska vyhrála.“*

Nenávist unese Vanilku. Zahalí ji do pláště a promění ji v kámen.

Vypravěč: *„Další den přijde princ a Vanilka nikde.“*

Princ: *„Děti, nevíte, kde je Vanilka? Měli jsme se zde znovu sejít, ale ona nepřišla. Nemá mě ráda.“*

Vypravěč: *„Princ je nešťastný a bloudí lesem, loukami, všude možně, ale nemůže Vanilku najít. Najednou někoho potká.“*

Babička: *„Kampak, mladý muži? Co tady děláte? Ty jsi nějaký nešťastný chlapče, pověz mi, co se ti stalo, jestli to není tajemství.“*

Princ: *„Babičko, já jsem se zamiloval. Moje láska se jmenovala Vanilka. Každý den jsme se scházeli u potoka a dnes večer nepřišla. Tak krásně voněla po vanilce a já jí ztratil.“*

Babička: *„Tady ti věnuji kouzelnou kytičku, která tě dovede tam, kam si nejvíc přeješ. Hodně štěstí, Otakárku.“*

Princ: *„Děkuji, babičko.“*

III. dějství

Květina dovedla prince na jakési tajemné místo, kde zaklepal na dveře a vyšla z nich Nenávist. Princ jí řekl, že chce zpět svoji Vanilku. Nenávist zpočátku tvrdila, že o Vanilce nic neví, ale po chvíli slíbila, že mu ji přivede. Když však přišla osoba, kterou měla být Vanilka, princ hned zpozorněl. Vanilce nebyla ani trochu podobná, a tak se jí na radu Lásky zeptal, co jí na poslední jejich schůzce daroval. Nenávist samozřejmě nevěděla, co to bylo, a tím se prozradila. Vzteky unesla i prince a zavřela ho do svého doupěte.

Princ jde po směru kytičky, dojde do sídla, kde bydlí Nenávist.

Nenávist se raduje a převleče se za princeznu.

Princ: „*Ty nejsi moje vanilka! Poznám to.*“

Nenávist: „*Ale jsem. Vždyť já. Já jsem pořád stejná.*“

Láska: „*Zeptej se na kamínek.*“ (šeptem)

Princ: „*A vzpomeneš si tedy, co jsem ti daroval na naší poslední schůzce jako ten největší důkaz lásky?*“

Nenávist: „*Hmm. Daroval, daroval, cos mi to?*“

Princ: „*Měla bys ho mít v kapse! Kamínek to byl, copak si nevzpomínáš?*“

Nenávist: „*Ale jistě. Kamínek, takový krásný.*“

Princ: „*Tak mi řekni, jaké byl barvy.*“

Nenávist: „*Ba-ba – barvy?*“

Princ: „*Ba – ba – barvy! Dobrá, napovím ti. Je to barva naší lásky.*“

Nenávist: „*Měl, měl, černou barvu!*“

Princ: „*Haha, černou barvu? Copak barva lásky je černá? A odkdy prosím tě?*“

„*Nejsi moje Vanilka! Tak mě k ní doved!*“

Nenávist: „*Pravá láska. Když ji nemůžu mít já, nemůžeš ji mít ani ty!*“

Nenávist prince unese.

IV. dějství

Na scénu vstupuje Láska a mají s Nenávistí dialog. Láska se snaží vysvětlit Nenávisti, kolik škody způsobila a přesvědčit ji o tom, aby dala lidem šanci dokázat, že láska je mocnější. Princ měl tak možnost Vanilce dokázat svou lásku, a to se mu povedlo. Zmocnil se kletby a Vanilka už nebyla kamenem a probudila se ze snu. Ihned se s Otakárkem přivítali a běželi poděkovat Lásce, díky které jsou zase spolu. Nenávist projevívá lítost a přála by si, aby jí také lidé měli rádi jako Lásku. Láska s ní soucítí a daruje jí věnec, díky němuž už není Nenávistí. Ale přece jen něco se Nenávisti nelíbí. Chtěla by dostat nové jméno, které si za pomoci dětí vymyslí. Takhle dostane Nenávist nové jméno a už se nemusí bát, že ji nikdo nebude mít rád.

Láska: „Zadrž sestro!“

Nenávist: „Co ty tady pohledáváš?“

Láska: „Rozhlédni se kolem sebe, co všechno jsi způsobila a kolika lidem jsi ublížila.“

Nenávist: „Já? Já jsem nikomu neublížila.“

Láska: „Zklamala jsi mne. Slíbila jsi, že nebudeš podvádět.“

Nenávist: „Já jsem nepodváděla.“

Láska: „Ne? Co myslíte vy děti?“

Nenávist: „No dobře, ale jenom trochu.“

Láska: „Víš sestřičko, zdá se mi, že my dvě se nikdy nedohodneme. Já budu tvrdit, že je silnější láska, ty naopak že silnější je nenávist. Takhle bychom se mohly dohadovat do nekonečna. Co kdybychom to nechaly na lidech?“

Nenávist: „Tak když myslíš.“

Láska: „Jestliže ti princ dokáže, že pravá láska existuje a zachrání Vanilku, zvítězím já. Jestliže selže, vyhráváš ty.“

Nenávist: „Klidně, žádná pravá láska stejně neexistuje. Stejně vyhraju.“

Láska: „Uvidíme.“

Princ: „Kytičko, doved' mne prosím za Vanilkou. Tohle že je moje Vanilka? To není Vanilka, to je kámen. Děti je tu vážně Vanilka?“

Princ: „Ano? Tak já ji tedy zkusím probudit. Vanilko, moc se mi stýská, prosím probud' se. Vždyť právě tebe mám tolik rád.“

Vanilka: „Otakárku!“

Princ: „Vanilko! Promiňte děti, že jsem vám nevěřil.“

Vanilka: „Podívej Otakárku, tady mne ochraňoval růženín od tebe.“

Princ: „Ano Vanilko. Pojd', musíme poděkovat tady Lásce, za to že nám pomohla, abychom byli opět spolu.“

Vanilka a princ: „Děkujeme ti Lásko, mnohokrát ti děkujeme.“

Princ: „*Pojď Vanilko, budu ti vyprávět o tom, co se mi vše přihodilo.*“

V. dějství

Nenávist projeví lítost a přála by si, aby ji také lidé měli rádi jako Lásku. Láska s ní soucítí a daruje jí věnec, díky němuž už není Nenávistí. Ale přece jen něco se Nenávisti nelíbí. Chtěla by dostat nové jméno, které si za pomoci dětí vymyslí. Takhle dostane Nenávist nové jméno a už se nemusí bát, že ji nikdo nebude mít rád. Princ s Vanilkou jsou šťastní, radují se, koná se veliká svatba, na kterou přijdou i Láska spolu se svou sestřičkou, vypravěč a všechny děti. Poté zazvonil zvonec a pohádka byl konec.

Láska: „*Viděla jsi, že jsou si souzeni.*“

Nenávist: „*Tak to se ti teda povedlo sestřičko. Vanilka má prince a co já? Já tady zůstanu zase sama.*“

Láska: „*Víš sestřičko, ty naše věčné hádky mě už nebaví. Co kdybychom se usmířily?*“

Nenávist: „*Já nevím. K čemu nám to bude. Já s tebou budu chodit po světě, tebe mají všude rádi a co já? Nenávist, mě odevšad vyženou.*“

Láska: „*Já ale vidím, že svých činů lituješ. Děti, mám dát svojí sestře šanci? Lituje svých činů. Daruji ti tento věneček na důkaz, že už nejsi Nenávistí.*“

Nenávist: „*Ale pořád mám to zlé jméno.*“

Láska: „*To není žádný problém. Co myslíte děti, nevymyslíme sestřičce nové jméno?*“

Nenávist přijme nápady dětí. Pokud děti žádné jméno nevymyslí, Láska jim pomůže a pojmenuje ji například Štěstěnka.

Nenávist: „*To je moc hezké jméno.*“

Láska: „*Pojď Štěstěnko, půjdeme se podívat, jak se našim milovaným daří.*“

Princ měl s Vanilkou svatbu a žili šťastně až navěky. Na závěr děti tančí s herci na písničku A pohádka je konec.

- Postavy:

Vypravěč

Vypravěč je ústřední postavou, která děti do pohádky přivítá a naladí tak báječnou atmosféru, kdy se děti na divadlo těší. Vypravěč je v pohádce velmi důležitý pro své doplňující výroky, díky kterým se malý posluchač v ději snáze orientuje.

Láska

Láska představuje v pohádce dobro, zobrazuje zde pomoc druhým, svou laskavost. Pomáhá Vanilce a Otakárkovi v jejich lásce. Její touha pomoci ji donutila jednou podvádět, a to, když se převlékla za babičku, která darovala princovi kouzelnou květinu, která ho dovedla za Vanilkou.

Nenávist

Nenávist představuje oproti lásce zlo, které lidem škodí. Nikomu nepřeje nic hezkého a myslí jen sama na sebe. S láskou vedou věčné spory, avšak nakonec se přece jen umoudří a začne na svět pohlížet jinak.

Vanilka

Vanilka je venkovská dívka, která žije sama se svým tatínkem. Je velmi pracovitá a umí krásně zpívat. Zamiluje se do prince Otakárka.

Princ Otakárek

Otakárek je nevšední princ, kterého uchvátí nádherný zpěv dívky Vanilky a se svým koněm Šemíkem spadnou do rybníka, kde právě Vanilka máchá prádlo. Princ si jde za svým a nevzdává se, když jde o jeho milovanou Vanilku.

- Rekvizity

Postýlka s malou Vanilkou, Louka, Růženín, Květiny, Les, Rybník, Šemík, Sluníčko, Měsíc, Kouzelná kytička, Košík s prádlem, Šátek

- Hudební prvky

Pláč miminka, Hudba v pozadí při výměně rekvizit, Zpěv Vanilky, Láska na sto let, Kostelní zvony, Závěrečná píseň s názvem A pohádky je konec.

Příloha č. 2: Příklad rozhovoru – rozhovor 10

Tazatel: „*Jaká je v současnosti podle Vás nabídka divadel pro MŠ a jak jste s ní spokojeni?*“

Respondent: „*Jako nabídka je obrovská, jako zaznamenávám vysoký nárůst jo. Je vidět, že prostě spousta divadelníků se osamostatňuje a třeba i mimo svůj soubor vytváří tyhle divadelní představení pro školky a školky objíždí.*“

Tazatel: „*A jste spokojeni? Máte vytypované některé, které k vám jezdí pořád?*“

Respondent: „*Řekla bych, že v současné době už to máme tak jako celkem vytypovaný, že si vybíráme teda kvalitní divadla, ale vím, že je mezi nima i spousta jako, nechci říct úplně třeba nekvalitních, ale takových, které třeba nezohledňují přímo ty potřeby těch předškolních dětí.*“

Tazatel: „*A mohla byste věnovat nějaké ty osvědčené?*“

Respondent: „*No, třeba perfektní je Kos, Okénko a ještě. Ted' já přesně nevím, jak se jmenuje, ale vím, že ho vede herec Kysalka. Luk.*“

Tazatel: „*Jo, to jsem taky už slyšela ve školkách, že si chválí hodně, a ještě Zvoneček teda, jestli znáte.*“

Respondent: „*Určitě, Zvoneček je mi povědomý, ted' teda ho nemám spojený s konkrétníma tvářema, ale myslím, že už taky jsme se s ním seznámili.*“

Tazatel: „*Kolik v průměru zaplatí jedno dítě za profesionální divadelní představení?*“

Respondent: „*No, ty ceny rostou. Z nějakých 30 korun před pár lety už ted' stoupají ceny k 45–50 korunám.*“

Tazatel: „*A kolik dětí za divadlo platí?*“

Respondent: „*Tak zhruba kdybychom to zaokrouhlily, tak třeba 50 korun krát třeba 60 přítomných dětí, tak třeba 3000 zhruba.*“

Tazatel: „*Kolik byste byla ochotna zaplatit za naše představení?*“

Respondent: „*Tak většinou ty představení třeba trvají těch 45 minut, tak já si myslím, že třeba kolem těch 30 korun za to půlhodinové představení.*“

Tazatel: „Je divadelní představení v podání studentek srovnatelné s profesionálním nebo byste řekla že je horší, lepší, popřípadě v čem? Dokážete posoudit?“

Respondent: „Já si myslím, že na tom jako je velká přidaná hodnota to vaše nadšení. To si myslím, že třeba pohlí víc diváky než profesionální výkon, který už prostě jedou ze setrvačnosti. Myslím si, že třeba u některých ty profesionální dialogy bych řekla, že jsou profesionálnější, třeba i pohyb v tom prostoru a tak, ale to vlastně pro nás neznamena tolik jako když vidíme nadšený lidi, který prostě to přijdou k nám udělat pro radost a přenesou tu radost na nás. Jako dávám přednost. Dala bych přednost vašemu představení než profesionálnímu představení, který to prostě jede jen tak na živnost. Toho si cením daleko víc.“

Tazatel: „Tak děkujeme moc.“

Tazatel: „Doporučila byste naše divadlo jiným MŠ nebo byste raději zůstala u osvědčených herců?“

Respondent: „Určitě, určitě.“

Tazatel: „Co byste na našem představení změnila/vylepšila?“

Respondent: „Tak teď teda, abych pravdu řekla, tak teď teda nemám nápad, co bych chtěla vylepšit. Mě teda i ta doba, i ten rozsah mi přišel sympatickej.“

Tazatel: „Jo, že to není zdlouhavý.“

Respondent: „Ano, nebylo zdlouhavý a úplně jako prostě mi to přišlo, že děj měl spád, byl jasně srozumitelně řečený, jako úžasný prostě kostýmy, je na co koukat, je to podívaná, ten projev je milý, sympatický, takže a vlastně i ta tematika si myslím, že je pro nás hodně přínosná. Lásky a nenávist. Vítězství dobra, že je tam ten hlavní pohádkový motiv, s kterým my tady vlastně žijeme a takhle to je naše krédo jako jo. Vlastně aby to dobro tady fungovalo a abychom si tady vytvářeli pěkné prostředí a pěkné vztahy, takže vlastně i tematicky jako si myslím, že to byla velmi dobrá volba. A bylo to zahrané tak jako podané skutečně seriózně a pravdivě. Jo, nebylo to nikterak jako bych řekla pro ty děti převedené do nějaké komedie nebo nepřírozeného.“

Tazatel: „Já bych Vám pak ještě chtěla poprosit, jestli by nešlo, že by děti namalovaly obrázky.“

Respondent: „Určitě namalujeme.“

Tazatel: „Která z postav Vás i děti nejvíce zaujala?“

Respondent: „Já si myslím Vanilka. Vanilka, protože ty všichni hodně fandily. Jo, aby všechno dobře dopadlo. A zase ten dobrý konec a ta radost, ta je fakt veliká.“

Tazatel: „A přišla Vám nějaká postava nevhodná?“

Respondent: „Myslím, že vůbec ne. Protože nakonec vlastně i ta jakoby záporná postava, ta Nenávist se obrátila v dobro, a i bylo krásný, jak vlastně Láska jí k tomu dovedla k té změně a jak podpořila a vlastně ani ta Nenávist jako nijak nevzdorovala, nechala si to všechno pěkně vysvětlit a přidala se na stranu dobra. Takže já myslím, že v podstatě všechny postavy byly v závěru sympatické, a tak jak třeba bychom si i my všichni přáli, abychom se měnili a abychom šli k našemu lepšímu já.“

Tazatel: „Třeba jsme i děti inspirovali.“

Respondent: „A inspirovaly se tím, že i takhle to jde a že člověk nad sebou nemusí lámat hůl, když se sebou není spokojený, že ta šance na zlepšení je vždycky.“

Tazatel: „A ještě byste chtěla něco dodat navíc mimo mé otázky? Nějaký postřeh?“

Respondent: „Tak já teda mám velkou radost, že jste se do toho vy studentky s panem vypravěčem pustili a úplně rozumím tomu, co vás to musí stát úsilí. Udělat takovou výpravnou věc. Včetně kostýmů, kulis.“

Tazatel: „No ono právě jak je nás hodně, tak ty termíny jakoby domluvit to je.“

Respondent: „No, a domluvit termíny.“

Tazatel: „Aby všichni mohli, všem to vyhovovalo, i mateřským školkám.“

Respondent: „Přesně a sladit ještě třeba ty dvě tři školky, aby to v tom jednom dni teda se skloubilo.“

Tazatel: „My moc děkujeme, že to šlo takhle u vás v tomhle čase.“

Respondent: „Úplně supr. To můžeme vlastně vždycky. Takže jako my to bereme jako krásnej dárek od vás.“

Tazatel: „Tak to jsme moc rádi, že jsme Vás potěšili. Děkuji moc za rozhovor.“

Respondent: „Rádo se stalo.“